

ZAČETI Z OPTIMIZMOM

Po krajšem poletnem premoru se te dni zopet obnavlja šolska dejavnost; pouk se bo najprej začel na višjih šolah, zadnji pa bodo stopili v šolske klopi osnovnošolci. V novo šolsko leto stopamo z novim ministrom, ki (je) kot marsikateri njegovi predhodniki obljublja (l) vsakovrstne novosti, nekatere so zelo zanimive, nekatere so nekoliko demagoško obarvane, nekatere pa bodo najverjetneje ostale na papirju. Kljub številnim obljubam pa si upam trditi, da se italijanskemu šolstvu in neposredno z njim tudi našim šolam ne pišejo ravno brezskrbni časi. Smo korak pred nekakšno avtonomijo (sicer ne finančno), ki naj bi zagotavljala vsaki posamezni šoli precej manevrskega prostora, zato naj bi prav kvaliteta njenih uslug, pobud in seveda učnega kadra zagotavljala uveljavitev ali vsaj preživetje. Glede na to, da je konkurenca dokaj močna, si bo morala vsaka šola prizadevati, da v spremenjenih ali novonastalih razmerah prilagaja svoje učne programe in druge ponudbe zahtevam širšega kulturno-političnega in ekonomskega prostora. Ker pa je administrativna plat vsega šolskega sistema še vedno trdno v rokah ministrstva za šolstvo, ki ima recimo popolno svobodo pri ustanavljanju ali ukinitvi posameznih službenih mest, potrjevanju predmetnika, itd., se lahko upravičeno sprašujemo o logičnosti novih reform, saj naj bi te vsaj na papirju spodbujale kvaliteto, po drugi strani pa z ukrepi (te že zelo dobro poznamo) to de facto onemogočale. Podobnih protislovij je še veliko, najbolj žgoče je recimo to, da po eni strani obljublajo sanacijo delovnih mest suplentov, po drugi strani pa ukinjajo že obstoječe stolice in ne razpisujejo natečajev za nezasedena mesta.

To je bilo nekaj objektivnih težav, na katere težko direktno vplivamo, seveda če odmislimo naše politične organizacije, ki edine lahko učinkovito posežejo pri šolskih oblasteh. V mislih pa imam tudi tiste številne subjektivne zadržke, ki nam včasih še bolj škodijo, saj ustvarjajo negativno mnenje in razne predsodke, ki so marsikdaj povsem neutemeljeni. Vsa naša skupnost bi se morala truditi, da bi pospeševala in vzdrževala optimalne pogoje za kvalitetno rast naše šole, spodbujala stike med šolo in družino oziroma širšim občestvom, v katerega ta pomembna družbena ustanova tudi spada. Velik del odgovornosti je torej tudi naš, saj sta obstoj šole in njena kvaliteta v bistvu posledica naših dolgoročnih vlaganj, naše kulture srca in čuta narodne pripadnosti. Zato bi morali pri pouku skrbeti tudi ali predvsem za vzgojo mladega v etično in narodnostno osveščene osebnosti, ki bo v prihodnosti s svojimi izbirami prispeval k nadaljnji "gradnji" te naše pomembne vzgojno-izobraževalne ustanove.

ADRIJAN PAHOR

POSVET V TRSTU

V ZDRUŽENI EVROPI SO MOŽNOSTI ZA ZAŠČITO IN OVREDNOTENJE MANJŠIN

IVAN ŽERJAL

Lahko rečemo, da to pre-pričanje izhaja iz posegov vseh udeležencev posveta, ki ga je v ponedeljek, 9. septembra, priredila Slovenska skupnost v sodelovanju s krožkom Virgil Šček v Peterlinovi dvorani v Trstu. Tema posveta je bila **Slovenija v Evropski zvezi: nove možnosti sožitja in sodelovanja na krajevni in mednarodni ravni**.

Sodelovali so senatorka Patrizia Toia, podtajnica pri ministrstvu za zunanje zadeve Republike Italije, poslanec Lojze Peterle, načelnik delovne skupine za manjšine državnega zbora Republike Slovenije, evropski poslanec Michl Ebner, predsednik delegacije Evropskega parlamenta za odnose s Slovenijo, Nanti Olip, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev, Silvano Sau, predsednik Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti v Sloveniji, in Martin Breclj, deželni tajnik SSK.

Posvet je vodil deželni podtajnik SSK Ivo Jevnikar, svoj pozdrav sta prinesla tudi tržaški župan Riccardo Illy in predsednik Krožka Virgil Šček dr. Rafko Dolhar.

Številno občinstvo (Peterlinova dvorana je bila res premajhna za toliko ljudi) je pozorno sledilo posegom udeležencev, ki so si bili vsi skupni v trditvi, da je treba vprašanje manjšin v novi združeni Evropi rešiti, manjšine in njihovo vlogo pa ovrednotiti. Danes, po padcu berlinskega zidu in po osamosvojitvi Slovenije, se odpirajo nove možnosti.

V tem duhu so izzvenela poročila nastopajočih. Martin Breclj je opozoril na potrebo po urejenem pravnem statusu slovenske manjšine v Italiji s temeljnim zaščitnim zakonom. Vzporedno, je še dejal Breclj, bi morali reševati vrsto specifičnih vprašanj, ki zadevajo posamezna področja oz. aspekte življenja naše manjšine, kot npr. priznanje

dvojezičnega centra v Benečiji, publicizacijo Glasbene matice oz. slovenskega glasbenega šolstva in zagotovitev vidnosti slovenskih televizijskih programov na vsem področju, kjer živi slovenska manjšina. Senatorka Patrizia Toia je spregovorila o volji italijanske vlade, da vloži v parlamentu zakonski osnutek za zaščito slovenske manjšine. Ta zakon, če bi seveda bil izglasovan, naj bi vseboval le bistvene principe zaščite, izvršne norme pa bi bile prepuščene krajevnim upravam, se pravi deželam in občinam. Vendar zakon malo pomaga, če se v tem smislu ne vzgoji tudi civilna družba. Lojze Peterle je vstopanje Slovenije v Evropsko zvezo označil kot dejstvo, ki bo blagodejno vplivalo na odnose s sosedi, začeni s Italijo, s katero ima Slovenija mnoge komplementarne interese. To bo po njegovem mnenju pozitivno vplivalo tudi na odnos do manjšin, saj Slovenija ni predstraža nekega sovražnega bloka, ampak samostojna in

neodvisna država. Na poti v polnopravno včlanjenje v EZ je Slovenija v prednostnem položaju, je dejal evropski poslanec Michl Ebner, sicer Južni Tirolec. Vendar je treba pri tem pohiteti, saj se nacionalizmi znova prebujajo, nevarnost pa predstavlja tudi politični oportunizem, katerega rezultate smo npr. videli v Bosni. Silvano Sau je orisal težave italijanske manjšine v Sloveniji in na Hrvaškem, ki izhajajo po njegovem mnenju predvsem iz dejstva, da je manjšina razdeljena med dve državi in da ni gospodarsko neodvisna. Nanti Olip je poudaril potrebo po jasnih in obvezujočih zakonih, ki morajo ščititi manjšine. T.i. "elastični" zakoni, ki dopuščajo široko interpretacijo, manjšinam škodijo.

Govor je bil tudi o polemikah o fojbah (za tržaški dnevnik *Il Piccolo* je bila to dejansko osrednja tematika ponedeljkovega posveta, saj je njej posvetil kar polovico poročila). Tu velja omeniti zlasti poudarek, ki sta ga Peterle in Breclj dala pomenu mešane slovensko-italijanske komisije zgodovinarjev. Jasno je bilo izrečeno tudi nasprotovanje političnemu zlorabljanju tega vprašanja.

Razprava, v katero so posegli mnogi vidni predstavniki krajevnega javnega življenja, je še poglobila tematiko, ki so bile nakazane v referatih govornikov.

STRAN 2

1

ČETRTEK
12. SEPTEMBRA
1996

02 Drago Legiša KLJUB GONJI SE DRŽAVI ZBLIŽUJETA

*Danes je Biblija
najboljša možnost za
povezovanje
Slovencev vseh
prepričanj.*

STRANI 3, 5, 7

03 intervju PROF. MILKO RENER

03 intervju JOŽE KRAŠOVEC

04 Kazimir Humar MUČENCI - LUČ ZA CERKEV IN ČLOVEŠTVO

06 Marko Vuk EVROPSKI POMEN VENA PILONA

07 Marjan Drobež SLOVENSKE STANDARDNE PREVOD BIBLIJE

09 Ivan Žerjal POČASTITEV BAZOVIŠKIH JUNAKOV

10 Danijel Devetak MIRKA BRAJNIK: "ŠOLA JE POSLANSTVO"

12 Pavle Borštnik NOVA ITALIJANSKA OFENZIVA

14 DAVČNE NOVOSTI IN OBVEZNOSTI

15 Erik Dolhar ZDRUŽENA ŽENSKA ODBOJKARSKA EKIPA

SVET OKROG NAS

ITALIJA IN SLOVENIJA

KLJUB GONJI SE DRŽAVI ZBLIŽUJETA

DRAGO LEGIŠA

Obrambna ministra Andreatta in Kacin sta v Bologni podpisala sporazum o vojaškem sodelovanju med Italijo in Slovenijo. Ta je bila podobna sporazuma že podpisala z Avstrijo in Madžarsko, novost pa je v tem, da je Italija članica Atlantske zveze, medtem ko ostali dve sosedni Slovenije nista članici. Očitno je, da je Italija zadnji sporazum sklenila s pristankom celotnega zavezništva, zlasti Združenih držav Amerike, ki imajo v tem zavezništvu odločilno besedo. Zanimivo je, da je obrambni minister Slovenije že odletel v ZDA, kjer je gost obrambnega ministra Perryja. Ta je že bil na obisku v Sloveniji, od koder je odnesel najboljši vtis. Znano je tudi, kako se prav Perry odločno zavzema, da bi Slovenija čimprej postala članica Atlantske zveze, kar bi gotovo močno vplivalo tudi na njene odnose z Evropsko zvezo.

Italija in Slovenija navezujeata torej tesnejše stike. Prejšnji teden sta zunanja ministra Dini in Kračun podpisala v Rimu dva sporazuma in postavila temelje za tesnejše sodelovanje med državama tudi na gospodarskem področju. Podpisana sporazuma zadevata potovanje slovenskih državljanov v Italijo z osebno izkaznico ter vračanje tujih državljanov, ki prihajajo v Italijo in Slovenijo brez ustreznih posebnih listin.

Dini in Kračun sta razpravljala tudi o problemih slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Sloveniji. Prvi je dejal, da bo vlada še letos predložila parlamentu zakonski osnutek o varstvu slovenske manjšine v Italiji in da bo s predstavniki manjšine proučila nekatera odprta vprašanja, ki zahtevajo takojšnjo rešitev.

Čeprav se po italijanskem tisku nadaljuje gonja v zvezi s fojbami in je temu vprašanju posvetila veliko pozornost celo državna televizija, kaže, da ta gonja ne vpliva na proces zblíževanja med državama. Tako je minister Dini odrezavo odgovoril časnikarju, ki je hotel načeti to vprašanje, saj je odločno dejal, da se to ne tiče ne vlade Italije ne Slovenije. Kračun pa je pristavil, naj vprašanje obravnavajo zgodovinarji.

S 1. STRANI

V ZDRUŽENI
EVROPI...

Ocena posveta SSK je torej nedvomno pozitivna, saj je prišla v pravem času, ko se Slovenija približuje EZ in ko po srečanju ministrov Dini in Kračuna v Rimu lahko gledamo z večjim zaupanjem v prihodnost. Morda bo ta posvet tudi - vsaj delno - prispeval k treznejšemu razmišljanju o polpretekli zgodovini naših krajev. V ponedeljek smo bili v Peterlinovi dvorani priča precej enotnemu raz-

mišljanju o vprašanju manjšin in medsebojnega sodelovanja. Upati je, da so tokrat res vsi - in ne samo nekateri - vzeli stvar zares in da bodo besedam sledila dejanja. Časa namreč ni veliko in - kot je rekel poslanec Ebner - je treba pohiti.

Spremenjen deželni zakon št. 46/91

Pred kratkim je deželni svet odobril nekaj sprememb deželnemu zakonu št. 46/91. Novi zakon št. 31 z dne 19. avgusta 1996 je stopil v ve-

ljavo 21. avgusta letos in predvideva spremembe glede prispevkov za gradnje in obnavljanje večnamenskih kulturnih objektov in dodatna določila glede prispevkov za slovenske ustanove in krajevne uprave, za kulturne in vzgojne dejavnosti. Prošnje za že odobrene prispevke za leta 1991, 1992 in 1993 je potrebno predstaviti na deželni urad za kulturo do 21. septembra letos. Nove prošnje za celoten zakon je treba predložiti do 31. januarja prihodnjega leta in ne več do meseca marca, kot je to predvideval prejšnji zakon.

DVE POMEMBNI
IMENOVANJI

S 1. avgustom ima slovenski časnikarski oddelek deželnega sedeža RAI v Trstu svojega glavnega urednika. Na to pomembno mesto je bil imenovan dosednji namestnik glavnega urednika Saša Rudolf. Imenovanje ni samo veliko priznanje za znanega in zaslužnega slovenskega časnikarja, temveč je hkrati otipljiv znak nečesa drugega, in sicer zelo pomembnega. S tem je slovenski časnikarski oddelek postal povsem av-

tonomen, čemur so se ustanova RAI in predvsem dobro znani tržaški krogi več kot štiri desetletja odločno upirali. Očitno Slovenci po njihovem nismo bili dovolj zanesljivi državljani! Imenovanje Saše Rudolfa za glavnega urednika je tej krivici naredilo konec.

Za namestnika glavnega urednika je bil imenovan časnikar Miro Oppelt, ki je prav tako znan radijski in televizijski časnikar.

Obema za imenovanje iskreno čestitamo in jima želimo mnogo nadaljnjih uspehov pri njunem odgovornem delu.

PRED POMEMBNI
VOLITVAMI V BiH

SAŠA RUDOLF

Med kandidati, ki se bodo potegovali za izvolitev na sobotnih, prvih povojnih volitvah v Bosni, je tudi Radovan Karadžić. Vest je seveda vzbudila ogorčenje in proteste, dokler nadzorstvena komisija Organizacije za sodelovanje in varnost v Evropi ni ugotovila, da gre za soimenjaka bivšega predsednika Republike srbske. Vodstvo Srbske demokratske stranke, ki jo je Karadžić vodil do nedavnega, je odredila odstranitev Karadžićevih in Mladićevih portretov, kot to predvideva dogovor o razpisu volitev, saj je haaško mednarodno sodišče obtožilo tako političnega kot vojaškega voditelja bosanskih Srbov vojnih zločinov.

Predvolilna kampanja je medtem dosegla višek tako v Muslimansko-hrvaški federaciji kot v Republiki srbski, enotah, ki po daytonskem sporazumu sestavljata enotno Bosno in

Hercegovino. Največ glasov naj bi po predvidevanju prejele nacionalne stranke, torej muslimanska SDA predsednika Izetbegovića, hrvaška HDZ in srbska SDS. Na volitve pa so se predstavile tudi alternativne stranke, ki se zavzemajo za medetično sodelovanje. Za muslimanske glasove se potegujejo Liberalna stranka Rasima Kadića in Zveza socialnih demokratov, ki jo vodi tuzlanski župan Seim Beslagić. Tudi med Hrvati in Srbi delujejo alternativne politične organizacije, ki pa imajo zaradi bojkota uradnih medijev nekoliko manj možnosti za volilni prodor. Vsekakor pa bodo bodočnost obnovitve in razvoja lahko zagotovile le stranke, ki imajo v svojem programu medetično sodelovanje. Medtem ko muslimanska SDA zahteva takojšnjo vrnitev beguncev v rodne kraje, srbska SDS napoveduje takoj po volitvah priključitev Republike srbske k srbsko-črnogorski federaciji, kar pa je visoki predstavnik za izvajanje civilnega dela daytonskih sporazumov Karl Bildt odločno zavrnil.

JEZIKOVNE PRAVICE

Letos poleti je v Barceloni potekala prva svetovna konferenca za jezikovne pravice. Pokrovitelji tega zasedanja so bili med drugimi mednarodni PEN klub, UNESCO (organizem OZN za kulturo) in CIEMEN (mednarodna manjšinska ustanova). Na zborovanju so sprejeli Splošno deklaracijo o jezikovnih pravicah, ki naj bi bila osnova in temeljna listina s tega področja. Uradni predstavnik mednarodne organizacije UNESCO je nato predlagal, da se na podlagi te Deklaracije kasneje skliče medvladna konferenca o zadevi. Ta naj nato pripravi mednarodno konvencijo o jezikovnih pravicah pod pokroviteljstvom Organizacije združenih narodov.

Sprejeta Deklaracija o jezikovnih pravicah je nastala po skupnem delu PEN kluba in ustanove CIEMEN iz Barcelone ter s pomočjo evropskih ustanov in organizacije UNESCO. O čem pa govori ta dokument? Najprej postavlja osnovne postavke za jezikovne pravice. Gre v prvi vrsti za individualne pravice človeka, ki je prvi subjekt jezikovnih pravic. Pri tem pa se takoj vključi kolektivni moment, torej jezik dobi kolektivno vlogo. Vse jezi-

kovne skupnosti so namreč priznane kot enakopravne, tudi če gre za manjšinske ali deželne jezike. Te so nadalje priznane kot enake brez ozira na politično suverenost ali na socialno in ekonomsko stanje. Iz tega izhaja, da imajo le-te pravico do avtonomne organizacije in upravljanja vseh lastnih sredstev za to, da svoj jezik uporabljajo in širijo v vseh oblikah javne uporabe. Deklaracija nato omejuje pravice jezika na raznih področjih javne uprave in uradnih organov, pouka, toponomastike, v sredstvih javnega obveščanja oz. komunikacije, kulture in družbeno-gospodarskega življenja oz. udejstvovanja. Upati je, da bo nato v nekaj letih prišlo do sprejetja tega dokumenta.

Jezik je nedvomno velika duhovna dobrina in skrb za njegov razvoj in ohranitev zahteva prvenstveno vlogo odgovornih političnih in kulturnih dejavnikov. Znani kulturni filozof in zgodovinar Jakob Burckhardt je zapisal, da je jezik razodetje ljudskega duha. In prav zato je treba jezik čuvati in spoštovati kot veliko vrednoto!

A.B.

NE SMEMO SE
BATI SPODBUD
NOVEGA ČASA

JANEZ POVŠE

Ko so pred časom očitali nekdanji italijanski zunanji ministrici Susanni Agnelli, da nemara sploh točno ne ve, v katero smer bi obrnila prizadevanja svojega ministrstva, je prostodušno priznala, da v tem času "vsi iščemo primerno zunanjo politiko" in odgovore na povsem nova vprašanja. Šlo je očitno za namig na logiko novega časa, ki je v celoti še ne poznamo in jo bomo lahko razbrali nemara šele čez nekaj let. Istočasno je bilo v njeni izjavi zaznavno prepričanje, da se resnično nahajamo sredi novega obdobja, katerega notranja pravila so v mnogočem bistveno drugačna od tistih, ki so bila značilna za povojno obdobje, tja do padca berlinskega zidu. Na nedavnem pisateljskem posvetovanju v Lipici v okviru letošnje Vilenice so pisatelji šli še dlje in ugotovili, kako se posebno v državah nekdanjega socializma pričenjajo močno kazati nelahki problemi svobode, ki je prelomno večja od tiste v prejšnjem političnem sistemu. Sprememba v obsegu in vsebini svobode je tako velika, da je sama po sebi problem in povzročitelj težave, čeprav je jasno svoboda tista vrednota, ki je toliko plodnejša, kolikor več je je. Pisateljsko srečanje je opozorilo, da je nujno čimprej sprejeti dejstvo o docela spremenjenem času, zaradi tega pa se v njegov širši prostor vreči hitro, predvsem pa se bati vsakršne negibnosti in čakanja.

Bati se je, da so polemični nastopi s preveč skrajnimi izrazi s strani Severne lige razlog, da pravzaprav vsi pozabljamo na zahteve novega časa. V Severni ligi vidimo nevarnost za enotnost države, "za domovino", pri tem pa pozabljamo, da je v novem času največja nevarnost ravno vsesplošna negibnost, ki v mnogočem ogroža Italijo. Pozabimo se tudi vprašati, koliko se je tudi v tem našem delu Evrope prostor svobode povečal in koliko je njen prejšnji prostor utesnjujoč, v kolikor pa je tako, imamo vsi skupaj obvezo, da odgovorimo na širšo svobodo in se usmerjamo v njen smisel. To pa pomeni, da moramo opustiti prejšnje bivališče naše poti, razviti nove zamisli, odkriti logiko novega časa in jo izpolniti s svojo ustvarjalnostjo na vseh ravneh od družbeno-političnega do zasebnega. Kot rečeno, je mnogoobrazna spornost Severne lige v tem trenutku oteževalna okoliščina, saj nagiba večino v ohranjanje vsega prejšnjega, namesto da bi se celotni prostor odprl novim vprašanjem in odgovorom.

Podobno je tudi z nami v manjšini. Vse kaže, da so nam vsesplošne okoliščine zelo naklonjene in da bodo urejene stvari, ki so dolgo stale na mestu. Seveda pa je v teh srečnejših razmerah tudi past, ki bi nas lahko prikovala na mesto, da bi se še krčeviteje oprijeli vsega od prej. Manjšina bi tako vse pridobitve prejela le od drugih, ne da bi se sama razvila tako, kot to omogoča in ne nazadnje tudi zahteva novo obdobje. Na osnovi vsega povedanega je jasno, da je sedaj tudi za manjšino čas pogumnih in še smeļjših pogledov in načrtov, še večje samozavesti in pa vsakršne opustitve tiste skromnosti, ki ne bi bila v skladu z manjšinsko dragocenostjo.

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 60.000,

INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 110.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / PROF. MILKO RENER

INTERVJU / JOŽE KRAŠOVEC

»SLOVENSKA KLASIČNA GIMNAZIJA DOBRO OPRAVILA POMEMBNO POSLANSTVO«

DRAGO LEGIŠA

Ravnatelj prof. Milko Rener je z letošnjim šolskim letom šel v pokoj. Zapustil je torej vodstvo slovenske klasične gimnazije in liceja Primož Trubar v Gorici, kjer je dejansko začel in tudi sklenil svojo poklicno pot.

S kakšnimi občutki zapuščas "svojo" šolo?

Trenutno jo zapuščam s podzavestnim občutkom, da je še ne zapuščam: po nepretrganem štiridesetletnem zaporedju "šolskih let" se namreč šele te dni privajam novemu "urniku". In prav v teh dneh se mi začnajo vsipati v spomin, kakor še nikoli doslej, podobe kolegov in dijakov. Ob tem pa me navdaja prijetna ugotovitev, da je v goriskem prostoru slovenska klasična gimnazija opravila od svoje ustanovitve vse do danes pomembno poslanstvo pri oblikovanju slovenske in splošne kulturne podobe.

Obstajajo po Tvojem velike razlike med šolo, ki si jo Ti obiskoval, in sedanjo šolo? In v čem vidiš največje razlike?

To šolo sem obiskoval od njene ustanovitve, se pravi od šolskega leta 1945/46 (vstopil sem v 2. licej). Vanjo sem se vrnil kot šolnik (po petletnem službovanju na Tržaškem) s šolskim letom 1956/57 in v njej običal vse do danes. (Zgodovinar bi tu bral skoraj okroglega pol stoletja). Če pomislim, v kakšnih pogojih je šola zaživela, kar zadeva učno osebje, šolske knjige in splošno vzdušje v zbornici, ter primerjam tedanje razmere z današnjimi, imam občutek, da gre za precej razvejano življenjsko pot, posejano, predvsem v prvem dvajsetletju, s precej tesnimi pogoji, kar je povzročalo precejšnje malodušje tako med učnim osebjem kakor med dijaki. Z zakonitvijo slovenskih šol pa so se začele razmere bistveno spreminjati. "Priznано" samostojno življenje je ustvarilo bolj spodbudno klimo in večjo šolsko "samozavest". Hvaležne posledice tega so med drugim zgovorno izpričane s samim "pridelkom".

Misliš, da Te je univerza zadostno pripravila na profesorski poklic?

Kaj meniš v tem pogledu o današnji univerzi v Italiji in v Sloveniji?

Filozofska fakulteta italijanske univerze ni predvidevala svoj čas posebne priprave na profesorski poklic. Zadnje čase se v tem pogledu to vprašanje bolj pozorno obravnava. Slovenska univerza je v tem pogledu neprimerno bolj "sočasna" in prožna.

Kaj bi bilo treba po Tvojem ukreniti, da bi univerza danes bolje pripravila študente na profesorski oziroma učiteljski poklic?

Univerza bi morala za študente, ki se nameravajo posvetiti poučevanju, predvidevati primerne (in obvezne) pedagoške in strokovne napotke.

Pristojni minister napoveduje spremembe na šolskem področju. Kaj meniš o napovedanih spremembah?

Napovedi ministrovih sprememb so vsekakor "galnjlive", dejansko pa gre že v zapovrstju ministrov le za trajno, nekam usodno "začasnost" reform, ki dejansko pogojuje celovito vzgojo dijakov.

Kakšno je po Tvojem splošno stanje slovenskih šol v Italiji, predvsem pa na višjih srednjih šolah?

Ne bi si dovoljeval ocenjevati splošnega stanja slovenskih šol v Italiji. Kar zadeva Goriško, pa imam vtis, da je na tukajšnjih višjih srednjih šolah šolsko življenje precej urejeno, živahno in uspešno. Suša se, žal, oglašča nekje drugje...

Kaj bi bilo treba narediti, da bi se stanje izboljšalo in da bi naše šole zares bodile vstric s časom?

Na to vprašanje ni ravno lahko odgovoriti. Gre namreč za vrsto zunanjih in notranjih dejavnikov, ki pogojujejo življenjsko stvarnost posameznih šol. Vendar je današnja šolska ureditev takšna, da predvideva precejšnjo "samoupravo" v programiranju in s tem večjo "kreativnost" pri oblikovanju vzgojne in učne vsebine. S tem pa nalaga posebno odgovornost in pozornost tako vodstvu kot učnemu osebju (v našem primeru tudi pri celovitem oblikovanju naše kulturne identitete).

V naši slovenski javnosti si znan tudi kot odličen likovni kritik. Se boš odslej še bolj posvečal tej dejavnosti?

Bojim se (in sem že na slabi poti), da se bo to nadaljevalo.

Že od mladih nog te poznam kot odličnega glasbenika. Koliko je v tem pogledu nate vplival Tvoj žal že pokojni brat Mirko, na katerega bi se Gorica morala enkrat "pošteno" spomniti?

Brat Mirko je bil zame edinstven mentor: že s svojim "glasbenim" zgledom me je neposredno uvajal v svet glasbene (še posebej orgelske) govorice. Tako sem še sam začel na tem polju, nekam jecljaje, stopicati za njim.

Skupaj sva, kot veš, začela s kemijo, končala pa na popolnoma drugih bregovih. Čemu bi se odslej najraje posvečal?

Temu, čemur sem se doslej. Ne kaže namreč, da bi se prekvasil.

NOV PREVOD TEKSTA, KI JE ZDRŽAL DVA TISOČ LET V ŽIVLJENJU

JURIJ PALJK

Smo tik pred izidom novega slovenskega prevoda Svetega pisma. V teh dneh pa je v Ljubljani v teku tudi eden največjih simpozijev o Svetem pismu svetovnega pomena, saj se je na njem zbralo okrog 150 svetovnih znanstvenikov. Sveto pismo je knjiga vseh knjig, kot jo radi vsi imenujemo, saj gre za najbolj prevajano in razširjeno knjigo na svetu. Slovenci smo bili med prvimi petnajstimi narodi, ki so poskrbeli za njen prevod. V teh dneh prihaja med nas popolnoma nov prevod, ki ga je izvedla ekipa dvanajstih prevajalcev pod vodstvom akademika prof. dr. Jožeta Krašovca. Prav z njim smo se na gradu Bogenšperk, kjer je bila predstavitev novega prevoda in bližnjega simpozija, pogovorili o novem slovenskem standardnem prevodu Svetega pisma, ki že sedaj velja za enega največjih slovenskih prevajalskih podvigov, saj bo knjiga opremljena z opombami in pojasnili, ki so tako izčrpna, da bo novi slovenski prevod veljal za enega najboljših na svetu.

Smo tik pred izidom Svetega pisma v novem slovenskem prevodu. Profesor Krašovec, opišite nam same začetke prevajanja in tudi težave, ki ste jih gotovo imeli pri tem težavnem delu!

Samo prevajanje se je začelo leta 1991, prej pa smo usklajevali stališča glede prevajanja in tudi glede opomb, uvodov in drugih prvin, ki pridejo v poštev za komentiranje Biblije. Prevajanje pa je potekalo že prej, saj je že leta 1984 izšel nov prevod Nove zaveze. Takoj zatem smo se seveda lotili prevajanja Stare Zaveze. Zadnji dve leti smo veliko delali na vseh prevodih, saj smo jih popolnoma pregledali in nekatere popravili, da smo lahko izdali Sveto pismo v eni knjigi, in to po enotnih načelih. Težave so bile predvsem v tem, da se že od samega začetka vsi prevajalci niso strinjali z načelom t.i. literarnega, točnega prevajanja. Manjšina prevajalcev se je namreč zavzemala za t.i. dinamično ekvivalenco pri prevajanju. Ker pa je bila vendarle večina prevajalcev za točno, literarno prevajanje, kar pomeni upoštevanje vsebine in originalnega sloga, smo potem predvsem v zadnji fazi na temelju te večine vse prevode uskladjali, se pravi tudi tisti del Svetega pisma, ki je bil narejen po načelu dinamične ekvivalence.

Koliko strokovnjakov je sodelovalo pri projektu prevajanja Svetega pisma in iz katerih vrst izhajajo?

Prevajalcev je bilo od vsega začetka deset, kasneje sta se nam pridružila še dva sodelavca. Ne smem pozabiti seveda še velikega dela slavistov; na začetku so bili trije, kasneje jih je bilo več. Vse smo imenovali v predgovoru knjige. Zadnja leta smo dobili veliko sodelavcev na znanstvenem raziskovalnem centru Akademije znanosti in umetnosti, pridružilo se nam je več slavistov in nekaj korektorjev. Za vnašanje besedila smo dobili nekaj študentov, sodelovala pa je tudi Svetopisemska družba Slovenije s svojimi sodelavci.

Kaj pomeni nov prevod Svetega pisma za Slovence in za slovensko kulturo?

Novi prevod ima za Slovence podobno izredno vlogo kakor za druge narode v sodobnih krščanskih evropskih deželah, in to predvsem zato, ker je Biblija nadčasovna, univerzalna knjiga glede na svoje sporočilo in tudi na izrazna sredstva, s poezijo in literarnimi oblikami, ki so že del naše narodne kulture. Ravno zaradi te univerzalnosti in zaradi pomena Biblije v preteklosti je Sveto pismo najboljša možnost za povezovanje Slovencev vseh prepričanj, pa naj gre za kristjane raznih veroizpovedi ali za laične ali

celo neverujoče ljudi, kajti vsi brez izjeme, razen če ne gre za ekstremne, nihilistične tipe, priznavajo izredno vlogo Biblije v naši narodni kulturi in izjemen pomen svetopisemskega izročila.

Katerih načel ste se pri prevajanju Svetega pisma držali?

Prvo načelo, ki ga je ogromna večina sprejela takoj na začetku, je, da prevajamo po izvirniku, in sicer čim bolj točno. Ta zahteva, da moramo prevajati po izvirniku, se je z leti okrepila in dosegla svoj višek v preteklem letu, ko smo morali celoten prevod uskladiti. Pri prevajanju samem smo se ves čas tudi učili. Drugo načelo je bilo: doslednost v uporabljanju izvirnih svetopisemskih formulacij. To pomeni, da najpomembnejše izraze, t.i. ključne izraze in formulacije, ki se ponavljajo na več mestih, zlasti pa tiste, ki se ponavljajo v Novi zavezi kot citati iz Stare zaveze, prevajamo povsod enako. To je bilo v zadnji fazi najtežje delo, ker smo morali preveriti celoten prevod Svetega pisma. Pomenilo je, da smo morali preverjati najprej sami sebe, ugotavljati, kateri izrazi so centralni, kateri se ponavljajo, in preverjati, kako so posamezni izrazi prevedeni. Zato smo se zelo pogosto sestajali, da smo na sestankih usklajevali stališča in nato smo delno "peš" - kot rečemo - in delno s pomočjo računalnikov usklajevali tudi besedila. Usklajevali pa smo seveda tudi celoten sistem, še posebno opombe, ki jih je napisal vsak prevajalec. Držali smo se pravilnika, ki sem ga na začetku napravil sam in smo ga pozneje skupaj dopolnili. Skoraj noben prevajalec se ga ni dosledno držal med delom. Zato je bila zahtevna končna faza preverjanja in usklajevanja nadvse potrebna. To je bilo velikansko delo. Sedaj se mi zdi, da je to kakor v sanjah, namreč dejstvo, da smo sveto knjigo dobili v roke.

V čem je novost novega prevoda Svetega pisma?

Najvažnejša novost tega prevoda je v tem, da je to prvi slovenski prevod, ki je v celoti narejen po izvirniku, in to ne samo glede vsebine, ampak tudi glede oblike. Povedati moram, da sem bil najbolj neizprosno in smo predvsem v zadnji fazi povsod poskušali uveljaviti izvirni slog. Ta prevod je t.i. literarni prevod in ohranja v zelo visoki meri izvirno patino originalov. Novost je tudi v tem, da je v opombah najbolj poudarjena razlaga besedila. V primerih, da gre za odstopanja, je to razloženo, ali pa obratno, da navajamo drugače iz različnih starejših prevodov. Tako smo zbrali izredno bogato število dodatnih informacij. Nobeden od prejšnjih prevodov ni imel dosti tekstno kritičnih pripomb. Seveda je bilo to dolgotrajno in zahtevno delo.

STRAN 5

ČLOVEK - BITJE VERE (2)

ZVONE ŠTRUBELJ

V krščanski teologiji se vedno naglašja, da je temelj vere v nadnaravnem in zastonskem daru Boga samega v njegovemu samo-razodetju. Pravi temelj vere je Bog sam in ne kaj drugega.

Teologija pa si je postavljala od vedno tudi drugo vprašanje: kaj je v človeku tisto, kar omogoča, da razodeta vera ni proti njegovi naravi, da ne zanika, ampak potrjuje človeka v njegovi najgloblji resničnosti, v oblikovanju in graditvi njegove človečnosti?

Tu se izraža paradoksalni značaj vere v Boga. Ohranjati mora to, kar je njeno bistvo: nadnaravni značaj božjega samo-razodetja, obenem pa mora ostajati v trdni navezi z najglobljo človekovo rasničnostjo, ki ji lahko kar enostavno pravimo: biti človek! Gre za dva pola, za bipolarnost, ki jo klasično izražamo z besedama: transcendenca in imanenca. Bog je duhovna resničnost, ki presega človeka in njegov svet (je transcendenten), obenem pa je zapisan v najgloblji resničnosti človeka in njegovega sveta (je immanenten).

Kaj nam zagotavlja, da je Bog navzoč v človeku oziroma da je povsem naravno, da ga človek išče in hrepeni po njem?

V to vprašanje je zagrizel že 1. vatikanski koncil (1869-1870). V konstituciji o veri "De fide catholica" je postavil tezo o odnosu med razumom in vero. Človek ima dve vrsti spoznavanja: naravno in nadnaravno. Koncil je nakazal razliko med obema vrstama spoznavanja in tudi notranje vezi med njima. Teologija je nato razvila tezo, da je razum tista splošna osnova, na katero se razodeta vera lahko nasloni. Naravni red razuma je postal obči temelj, trdna tla, na katerih se ljudje različnih veroizpovedi lahko pogovarjajo o religioznih vprašanjih. Vendar je že 1. vatikanski koncil dobro videl relativnost te skupne predpostavke. Pojasnil je, da to velja le v primeru, ko gre za pravilno oblikovan razum ("recta ratio"). Že takrat je bilo v zraku prepričanje, da ne obstaja več neka splošna racionalnost, ki bi bila skupna vsem ljudem in bi lahko bila univerzalni temelj za sprejetje vere.

V koreninah razuma je namreč že navzoča neka osnovna usmeritev, nekakšna temeljna izbira, ki pa ni nikoli nevtralna. V teološki diskusiji o odnosu med razumom in vero se je to dejstvo čedalje bolj potrjevalo. Teologija vere je v našem stoletju pripravljala važen premik. Srž problema ni bila več polarnost "razum-vera", ampak človekova osnovna, temeljna izbira. Tako je 2. vatikanski koncil (1962-1965) opredelil vero kot osebni človekov odgovor, ki zaobsega vse njegovo bitje. Vera je opredeljena kot osnovna, temeljna izbira in celostna odločitev. To je v teologiji postal skupen in občeveljavni temelj, na podlagi katerega se lahko vsi ljudje pogovarjajo o religioznih vprašanjih. Razvidno je, da gre za neko temeljno, osnovno vero, ki je v človeku še pred vsako religiozno opredelitvijo. Je torej pred razumom in pred "vero" - vero, tukaj mišljeno v specifičnem religioznem pomenu. Od te ugotovitve do trditve "človek - bitje vere" ostane le še korak.

Francozi nasprotujejo papeževemu obisku

Medtem ko se utrjeni papež po zahtevnem obisku Madžarske pripravlja na svoj četrti pastoralni obisk v Franciji, ki se bo začel 19. septembra, se med Francozi z vedno večjo silo širi val ostrih kritik in izrazov nasprotovanja vizitaciji svetega očeta. Po simbolični bombi v cerkvi v Vendeei prejšnji teden je prišlo v nedeljo v Nantesu do neokusne demonstracije, ko so proti somaševalcem razmetali prezervative, napolnjene z vodo. Poleg tega pa stotine Francozov kličejo na tajništva francoskih škofijskih uradov in grozijo, da bodo duhovnike prijaviли oblastem, če jih ne izbrišejo iz seznamov krščenih, preden pride papež v Francijo. Zavzeti laicistični krogi se očitno postavljajo proti ne samo nekaterim vatikanskim pozicijam glede morale in kontracepcije, ampak tudi proti temu, ko vidijo v zvezi z obiskom razkošno proslavljanje zaveznitstva Svete stolice z zgodovinsko fevdalno državo Merovingov (1500 let spreobrnjenja merovinškega vladarja Klodoveja), kar naj bi bilo po sebi pravo nasprotovanje enemu temeljnih načel francoske laične republike.

MUČENCI 20. STOLETJA, KATOLIČANI IN PRAVOSLAVNI - LUČ ZA VSO CERKEV IN ZA ČLOVEŠTVO

KAZIMIR HUMAR

Pod zgornjim naslovom je *L'Osservatore Romano*, vatikansko glasilo, objavil besedilo nagovora, ki ga je sv. oče imel ob splošni avdienci v Castelgandolfo v nedeljo, 25. avgusta. "V dveh tisočletjih zgodovine," je začel sv. oče, "je bila nemalokrat postavljena zahteva za junaško pričevanje vere. V spominu so posebno živi mučenci iz prvih krščanskih stoletij. Toda tudi v naslednjih stoletjih so bili številni, ki so v raznih okoliščinah prelili kri za Kristusa tako na Vzhodu kot na Zahodu. Razkol, ki je žal nastal med eno in drugo Cerkvijo, ne zmanjšuje cene njihove žrtve..." Mučence na poseben način časti božje ljudstvo, ki vidi v njih upodobljeno Kristusovo trpljenje. "Tu je sv. oče omenil mučeništvo svetih bratov Borisa in Gleba, ki sta živela v Kijevu in bila sinova prvega krščanskega kneza sv. Vladimira. Umril ju je njun brat, ki se je hotel polastiti prestola. Pravoslavna in katoliška Cerkve ju časti kot mučence za vero."

V drugem delu nagovora je sv. oče nadaljeval: "In kaj naj rečemo o številnih mučencih, tako pravoslavni kot katoliških, ki so v deželah vzhodne Evrope bili združeni v mučeništvu v tem našem stoletju? Preganjani od neizprosne ateistične oblasti so številni pričevalci evangelija v svojem telesu dopolnili trpljenje Kristusovo. Resnični mučenci 20. stoletja so luč za vso Cerkve in človeštvo. Kristjani Evrope in sveta, sklonjeni v molitvi ob ograjah koncentracijskih taborišč in ječ, morajo biti hvaležni za to njihovo luč: bila je luč Kristusova, ki so jo oni prižgali v temi. Kri mučenca je seme novih kristjanov, je zapisal Tertulijan. Je pa tudi sok edinosti za Cerkve, ki je Kristusovo skrivnostno telo. Če je ob koncu drugega tisočletja znova postala Cerkve mučenca, smemo upati, da bodo njihovo pričevanje, skrbno zbrano v novih seznamih mučencev, in posebno njihove priprošnje pospešile polno edinost kristjanov vseh izpovedi, posebno pa še med vzhodnimi Cerkvami in Sv. sedežem. Naj Marija, kraljica mučencev, izprosi nam vsem moč mučencev, da bomo pričali za Kristusa."

NAŠI MUČENCI

Sv. oče je torej priporočil, da bi zbirali pričevanja o mučencih našega stoletja. Na Slovenskem so taka pričevanja že začeli zbirati. Znan je Lojze Grozde, ki ima že svoj življenjepis in ga je sv. oče omenil ob svojem obisku v Sloveniji. Hrvatje v Istri so že začeli z akcijo za proglasitev med blažene Mirka Bulešića, kot poročamo na drugem mestu. G. Pust in drugi so že izdali knjigo *Palme mučeništva*, v kateri so zbrali kratke podatke o duhovnikih, žrtvah fašističnega, nacističnega ali komunističnega nasilja.

Primorci moramo posebno skrbno zbirati podatke o primorskih žrtvah, da ne pojdejo v pozabo. Ne gre za duhovnike, temveč tudi za verne laike obeh spolov. To so naši mučenci, iz katerih krvi naj raste seme novih vernih Slovencev v novem tisočletju.

Nekaj smo že storili. Na Lajšah pri Cerknem že stoji kapelica v spomin cerkljanskih žrtv. V nedeljo, 15. septembra, se bodo v Gorenjem

polju spomnili pok. župnika Izidorja Zavadlava, ki je pred 50 leti postal žrtev nasilja v domači vasi, in mu bodo postavili spominsko obeležje. Izdali so tudi brošuro o njegovem življenju. Naj nas ti spomini spodbujajo k polni spravi in edinosti med nami Slovenci, da bomo znova vsi bratje in sestre med seboj, bratje in sestre, ki so si odpuščali in si želijo vse dobro na tem svetu in še bolj v večnosti pri Bogu, ki je pravičen sodnik, a tudi usmiljeni oče.

Mučenec duhovnik Bulešić

Avgusta 1947 je škof Santin poslal msgr. Jakoba Ukmarja kot svojega delegata na birmovanje v tržaški del škofije v Istri. Birmovanje je začel 17. avgusta 1947. Toda že takoj se je od tedanje komunistične oblasti začelo nasprotovanje zaradi sv. birme. Ukmar pa je vztrajal in je 23. avgusta prišel v Lanišče k župniku Štefanu Ceku za podelitev sv. birme. Na birmovanju je msgr. Ukmarja spremljal hrvaški novomašnik Miroslav Bulešić. 24. avgusta je kljub neredom pred cerkvijo msgr. Ukmar v cerkvi redno podelil zakrament sv. birme, ker se ljudje niso zbalii ustrahovanja. Po obredu so se vsi trije zbrali v župnišču za skupno kosilo. Tja so prihrumeli nekateri partijski nasilneži, ranili msgr. Ukmarja, ubili mladega Bulešića, župnik Cvek pa se je rešil tako, da se je skril pod stopnice. Msgr. se je zdravil v bolnišnici na Reki in nato prišel pred sodišče. To ga je obsodilo na en mesec zapora in na izgon iz države; župnik Cvek je bil obsojen na šest let zapora, ki ga je v celoti presedel, ker ni hotel pristopiti v CDM; zločince pa so obsodili na zelo mile kazni.

Poreško-puljski ordinariat je sedaj izdal brošuro o Miroslavu Bulešiću, ki obsega 88 strani. V tej so zbrani podatki o njem, tudi nekaj njegovih pisem iz Rima, kjer je študiral na Gregorijani. Prikazano je, da je umrl kot mučenec za vero. S tem se je začel proces za njegovo proglasitev blaženim.

Nedolžnih primerov komunističnega terorja imamo tudi na Slovenskem. Le poiskati jih je treba in zbrati potrebno dokumentacijo, kot priporoča okrožnica *Tertio millennio adveniente*, v kateri se govori o mučencih za vero med katoličani in pravoslavni v času komunistične diktature. - K.H.

MED ŠOLSKIM VEROUKOM IN POUKOM ETIKE

AMBROŽ KODELJA

V nekaterih evropskih državah stopajo vedno znova ob začetku šolskega leta v ospredje debate, da naj bi namesto verouka uvedli predmet, ki naj bi ga imenovali etika...

Opravičuje se trditev, da bi bili dijaki za etiko mnogo bolj zainteresirani, saj bi bil tak pouk obenem zanimiv tudi za dijake, ki niso verni ali pripadajo drugim veroizpovedim. Namesto sedanjega šolskega verouka naj bi pouk etike obravnaval vsa tista področja, ki jih spozna veroučenec (dijak) ne glede na to, koliko je star in kakšen tip šole obiskuje, ter bi mu prav etika skušala pomagati pri osebni oblikovanju.

Vse skupaj ni nepomembno. Vsak katehet se na katerekoli šoli vedno zaveda, da je pouk etike bistven del šolskega verouka. Pri tem pa ne smemo prezreti, kar nekateri zelo radi delajo, da pri verouku dijak spozna mnogo več, kot bi spoznal in tudi pridobil pri pouku etike. Šolski verouk, ne glede na to, na kateri stopnji je, je za vsakega

veroučenca tudi kateheza, ko ga seznanja o veri, verstvih; obenem pa veroučenca omogoča versko doživljanje. Zelo nepoučeni bi bili, če bi mislili, da se versko doživljanje doživlja samo v sakralnem prostoru. To sem napisal na lašč, ker sem med počitnicami ponovno poslušal kateheta evropskega formata, ki je to spet zatrdil, čeprav je v sakralni prostor uvrstil tudi neokrnjeno naravo...

Vsaj nekateri kateheti smo mnenja, da je znanje o etiki vsakemu veroučenca nujno potrebno, ne glede na starost. Poudariti pa je zopet treba, da tistega, česar mlademu človeku ni dala družina, tega mu ne more dati nikoli niti šola niti še tako dober profesor etike kot tudi ne veroučitelj. Razumevajoč katehet, čigar predmet je "ocenjevalno neobvezujoč",

pa takemu dijaku, ki ima družinske vzgojne vrzeli, kljub vsemu lahko pomaga pri odkrivanju teh pomanjkljivosti, da se jih bo tudi zavedal in jih kakorkoli že skušal odpraviti... Vse je zopet odvisno od odnosa zaupanja med veroučencem in veroučiteljem ali tudi med možnostjo odprtega pogovora med enim in drugim v razredu ali kako drugače.

Rad bi opozoril še na ta problem. Zlasti v višjih šolah prihaja do občasnih trenj med katehetom in dijaki. Ponekod so večja, drugje manjša. Do teh pride v glavnem tedaj, ko "sitni katehet" zahteva (!) od dijakov določeno znanje o krščanstvu, poznanje zgodovine Cerkve, verstev, moralnih vprašanj in načel, vsaj grob obris Sv. pisma in morda še kaj znanja o cerkvenem pravu. Ker se dijaki za verouk svobodno

odločajo, se ob nekoliko preveč zahtevnem katehetu - običajno se temu v dijaškem žargonu pravi, da je takšen katehet neznosen - dogodi, da sledijo masovni izpisi od verouka... Zopet smo tam, kjer smo že nekoč začeli: "Brez teh osnovnih poznanj se ne da obravnavati evropska kultura, kaj šele zgodovina, zgodovina umetnosti kot tudi ne literatura, saj je vse to tesno povezano s poznanjem krščanstva. Ali - zelo preprosto povedano: "Vse skupaj je povezano s krščanskim naukom!" Tako se ob neki takšni "masovni dijaški prosvetljenski akciji" z izpisi od verouka, ki ji lahko botruje kdorkoli že, dijakom "pomaga", da bomo imeli absolutne višjih šol, ki bodo lahko zelo veliko znali na strokovnem področju, pa tudi na kakšnem politično-gospodarskem, ne bodo pa imeli tistega, kar je za sodobnega Evropejca nujna - splošno evropsko razgledanost, ki tudi sloni na poznavanju krščanstva. Kdo je pri vsem tem oškodovan, pa presodite sami!

UMETNOST VENA PILONA - IZVIREN PRISPEVEK K EVROPSKI KULTURI

MARKO VUK

Dne 22. septembra t.l. bo poteklo natančno 100 let, odkar se je v Ajdovščini rodil slovenski slikar in grafik Veno Pilon. Umrli je v istem kraju 23. septembra 1970 in je tam tudi pokopan, v Ajdovščini pa spominja nanj še Pilonova galerija s stalno zbirko in prostorom za občasne razstave.

Ta jubilej nam daje priložnost, da obudimo spomin na tega velikega umetnika in opozorimo na pomen še ostalih primorskih ustvarjalcev iste generacije, kot so bili Lojze Spazzapan, Ivan Čargo, Avgust Černigoj, ob bok jim lahko postavimo tudi Milka Bambiča, od umetnikov iz osrednje Slovenije sta v času med vojnami na Primorskem delovala tudi Tone Kralj in France Gorše. Bilo je to za umetnostno ustvarjanje zanimivo obdobje, ki je kar izzivalo k novemu umetnostnemu izrazu in gotovo ni neutemeljena trditev, da

so prav primorski umetniki tudi v širšem slovenskem merilu igrali avantgardno vlogo. Leta po prvi svetovni vojni so za umetnostno področje na Slovenskem pomenila nekakšen prelom, saj so se likovni umetniki odvrnili od sladkobnega realizma ali barvno sijočega impresionizma, marveč so v svojih prizadevanjih iskali poglobljen duhovni izraz. To velja zlasti za ustvarjalce ekspresionistične smeri, saj ta slog vsaj v določeni fazi opazimo pri vseh zgoraj naštetih. Posebej za Černigoja in Čarga pa še velja, da v njunih delih opazimo tudi prvine avantgardne umetnosti, zlasti kubizma, konstruktivizma in futurizma. Zelo pomemben korak k ovrednotenju tega obdobja in deleža primorskih umetnikov v njem je bila razstava ekspresionizma in nove stvarnosti na Slovenskem pred desetimi leti v ljubljanski Moderni galeriji. Primorski umetniki so nas na njej presenetili s svežino, ki je aktualna tudi v današnjem času.

Veno Pilon: Rusinja, olje, platno, 1925

Po mojem mnenju pa je na tej razstavi med vsemi imeni najvidnejše izstopal prav ajdovski rojak Veno Pilon. Še vedno imam v spominu njegove klene upodobitve Marija Kogoja, Ivana Čarga, lastnega očeta, Lojzeta

Spazzapana, prav tako vedute z vipavskimi motivi. Treba pa je takoj poudariti, da je Pilon v svojem umetnostnem izrazu daleč od opisnega realizma, čeprav je slikarski predmet jasno razviden in navzoč. Ob ogledovanju njegovih slik iz "klasičnega" ajdovskega obdobja občutimo zraščeno z domačo zemljo, izreden dar opazovanja in življenja v duševnost upodobljenca in sposobnost redkobesednega, a na bistveno omejenega slikarja. Po odhodu v Pariz leta 1930 je Pilonova ustvarjalna sila nekoliko pošla, čeprav je še slikal, a v umetninah iz tega obdobja ne občutimo več tiste prvinske energije, ki je napajala ajdovsko obdobje. Pač pa je Pilon v pariškem obdobju pomemben tudi kot fotograf, zlasti s svojimi posnetki znamenitih evropskih umetnikov tistega časa.

Spominjanje na umetnike iz preteklega časa ob okroglih obletnicah ni nikakršna nostalgija, marveč koristno opravilo, ki nam pomaga osvetliti duhovno atmosfero preteklih dob, hkrati pa prispeva k samozavedanju, ki je še kako potrebno za ustvarjanje naše lastne istovetnosti in poudarjanje izvirnega prispevka v zakladnico evropske kulture.

Mednarodno srečanje literarnih ustvarjalcev srednje- evropskega kulturnega prostora je v letošnjem septembru stopilo že v drugo desetletje.

Vilenica 96 ponovno opozarja na srednjeevropske duhovne umetniške izkušnje, ki v strpnosti, neagresivnosti, razumevanju in pluralizmu odražajo integracijski princip različnosti. Mednarodno priznani avtorji in tisti iz mlajše generacije, ki se šele uveljavljajo, uredniki in založniki, prevajalci in esejisti so soblikovali tridnevno srečanje, ki je sledilo že ustaljenim programskim smernicam. Na četrtkovem literarnem večeru v Atriju hotela Klub v Lipici so brali svoja dela avtorji, ki so predstavljeni v zborniku Vilenica 96. Ta obsežna publikacija predstavlja literaturo v originalu ter v slovenskem in angleškem prevodu, v pisani družini najdemo tudi šest slovenskih avtorjev.

Petkovo dopoldne je bilo namenjeno vsakoletnemu problemskemu razmišljanju, ki si je tokrat izbralo "Svoboda imaginacije - imaginacija svobode?" V razpravo v hotelu Maestoso v Lipici, povezoval in vodil jo je pesnik in esejist Aleš Debeljak, so posegli številni slovenski in tuji avtorji. S pesniško govorico bi lahko strnili tematiko z besedami Branka Miljkovića. V pesmi *Poezija bodo vsi pisali* najdemo "...vendar: / ali bo znala svoboda peti, / kakor so sužnji peli o njej?"

V cerkvi sv. Mihaela v Lorkvi je bilo zvečer drugo literarno branje s predstavitev letošnjega nagrajenca, poljskega pesnika Adama Zagajewskega. Klasik sodob-

VILENICA 96

A.D. ANTONI

Predsednik Kučan z nagrajencem Zagajewskim, med njima duša Vilenice Veno Taufer

ne poljske književnosti, njegova poezija je zorela v razmerah ideološkega dogmatizma, v "čakalnici z rjavimi stenami", kjer ni bilo "ne obljub ne upanja", potem pa je iskala pot v nove dežele, v tuja mesta, "kjer je radost neznana". Temeljno spoznanje in najvišja vrednota tako njegove poezije kot tudi esejev, kritik in manifestov je sporočilo, da se ustvarjalec ne sme odreči svobodi osebnosti izpovedi. Ko se je leta 1982 naselil v Franciji, je ob brezdomstvu na novo odkrival imaginarno moč domišljije v čistem pesniškem doživljanju, kot možno bivanje ostane domovina le še poezija. Umetnost, ki edina dojemata raznolikost in nezdružljivost resničnosti. Ob tem pa filozofija odprtosti življenju z večnostjo bivanja in čarobnostjo poezije.

Sobotno sončno jutro je udeležence zabililo v Štanjel. Zelena modrina Krasa se je spogledovala z belimi oblaki nad Nanosom, grajski zidovi so v mogočni tišini dajali po-

seben ton slovesnemu razpoloženju. Notranje dvorišče je gostoljubno pričakalo množico navdušenih obiskovalcev, glasovi opoldanskega zvonjenja so se združili z makedonsko, nemško, poljsko, slovaško, slovensko in angleško govorico. Po literarni matineji je bila predstavitev zbirke novel *Prstan*, lanskoletnega nagrajenca Adolfa Muschga, ki je izšla v slovenskem prevodu. Pisatelj ska moč znanega in cenjenega švicarskega pisatelja se nam tako v tem letu odkriva že drugič. Po njegovem romanu *Albisserjav razlog*, ki je izšel v zbirki XX. stoletja, lahko slovenski bralec spozna in uživa ob njegovi kratki prozi. Po glasbenem premoru smo poslušali koncert godalnega kvarteta Čokolada, nato je sledila podelitev priznanja Kristal Vilenice 96, ki ga organizator, Društvo slovenskih pisateljev, namenja najboljšemu avtorju objavljenih del v letošnjem zborniku.

Mednarodna žirija kritikov in publicistov je odločila, da gre letos v roke: Kači Šelčan. Rojena v Vojvodini, študirala v Sarajevu, kjer je po študiju primerjalne književnosti, teatrologije in igre postala docentka na Akademiji, kot pisateljica, prevajalka in režiserka delala v Ljubljani, od leta 1993 živi v Nemčiji, kjer je ustanovila "Teater amfiteater Sarajevo - im Exil". Letošnja nagrada in priznanje sta tako namenjena umetnikoma, ki ju je razpon med realno svobodo (vojna v Sarajevu in vojaško stanje na Poljskem 1981/82) in umetniško svobodo usodno zaznamoval.

Kosilo v Hruševici ni bilo le družabno kulinaricnega značaja, delovni pogovori z uredniki in založniki nam obetajo, da so našli stične točke ustvarjalci in posredniki med literaturo in bralstvom.

Večerni zaključek srečanja v podzemni katedrali Vilenice je uvedel nastop sedmih pesnikov (med njimi tudi Boris A. Novak), predstavljenih v posebni knjižici, ki je izšla ob zajetnem zborniku. Slovesni podelitvi literarne nagrade Adamu Zagajewskemu je sledil še zaključni koncert Briškega neta.

Vilenica si je z leti pridobila svoj sloves in DSP uspešno rešuje težave, s katerimi se sooča ob pripravi in izvedbi srečanja. Nagrada opozarja na vrhunske dosežke tuje literature v srednjeevropskem prostoru, slovenska literatura pa ima vendarle možnost, da s svojo intenzivno prisotnostjo išče prostor v tej pisani družini. Da bo opazna in posredovana neslovenskemu bralcu, si ob tem lahko le želimo!

Nova sezona SSG

S srečanjem osebja se je v ponedeljek, 2. t.m., v Kulturnem domu v Trstu začela nova sezona Slovenskega stalnega gledališča. Predsednik Rafo Dolhar je obrazložil nerazveseljivo stanje, ki je v glavnem ponovitev tistega izpred leta dni; upravní svet postavlja pred dilemo, ali je sploh primerno začeti z delom, ko pa uslužbencem ni mogoče zagotoviti rednih mesečnih prejemkov ne sodelavcem honorarjev. Do rednega začetka je prišlo v dogovoru s sindikati in ob splošnem prepričanju, da gledališča, dokler ne začne z delom, preprosto ni ne v zavesti ljudi ne tistih, ki mu režejo kruh. Ravnatelj Miroslav Košuta je izrazil zaupanje v ustvarjalnost ansambla in njegovo preizkušnost v premagovanju težav, a tudi hvaležnost upravnemu svetu, da je kljub negotovosti pristal na delno razširitev stalnega igralskega jedra in ponovne devetmesečne pogodbe. Na srečanju je prišla do izraza želja, da bi nova sezona srečno stekla v zadovoljstvo sodelujočih in občinstva, ki je bilo lani nekajkrat živo prizadeto.

V torek, 3. septembra, pa so se začele vaje. Za otvoritveno predstavo je bila izbrana najnovejša drama Arthurja Millerja *Razbito steklo*. Delo režira Dušan Mlakar.

LITERARNI NATEČAJ "MLADIKE"

1. Revija Mladika razpisuje XXV. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.

2. Rokopis je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodi (format A4) na naslov Mladika, ulica Donizetti 3 34133 Trst, do 31. decembra 1996. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Teksti v prozi naj ne presegajo deset tipkanih strani, ciklus poezije pa naj predstavljajo samo izbor najboljših pesmi (največ deset).

3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, prevajalka in kritičarka prof. Diomira Fabjan-Bajc in prof. Ester Sferco ter odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

4. Na razpolago so sledeče nagrade:

- za črtico in novelo: prva nagrada 400.000 lir, druga nagrada 300.000 lir, tretja nagrada 200.000 lir;
- za pesmi ali ciklus pesmi: prva nagrada 200.000 lir, druga nagrada 150.000 lir, tretja nagrada 100.000 lir;

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku - Prešernovem dnevu - na javni prireditvi in po časopisju. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 1997. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

Rokopisov ne vračamo.

S TISKOVNE KONFERENCE, 6.9.1996

NOVI - STANDARDNI SLOVENSKI PREVOD SV. PISMA

MARJAN DROBEŽ

Največji življenjski pripomoček za verne in neverne, a tudi neprecenljiv zgodovinsko-literarni in kulturni zaklad

Svetopisemska besedila se v slovenski jezik prevajajo že nad 400 let. Čez nekaj dni pa bo izšel novi slovenski komentirani prevod Svetega pisma, ki bo najpopolnejši doslej. Preveden bo namreč iz izvornih besedil in jezikov, kar se pri nas še ni zgodilo. Naslednji razlog za izdajo te knjige izredno pomembnih razsežnosti za vse nas, torej za verne in neverne, je razvoj slovenskega jezika in izreden razmah svetopisemskih znanosti v zadnjih desetletjih. Pomemben razlog za izdajo je tudi potreba po strokovnih uvodih in opombah.

Slovenski standardni prevod je sad petnajstletnega dobro organiziranega in usklajenega dela skupine več kot petdesetih biblicistov (poznalcev Svetega pisma), prevajalcev, slavistov, računalničarjev in strokovnih sodelavcev. Gre skratka za vrhunski dosežek strokovnjakov za Sv. pismo v Sloveniji.

Obravnavane misli in podudarki so povzete razmišljanj visokih cerkvenih predstavnikov, ljubljanske in mari-

borske Univerze, Slovenske akademije znanosti in umetnosti, strokovnjakov z raznih področij, predsednika Svetopisemske družbe Slovenije, ki bo novo delo izdala, in urednika kataloga razstave *Biblije na Slovenskem*.

Celotni projekt za izdajo "najbolj pomembne ter najbolj izdajane in komentirane knjige na svetu" ter za mednarodni posvet o razlagi Svetega pisma je častnikarjem in drugim gostom na tiskovni konferenci v gradu Bogenšperk pri Litiji predstavil akademik prof. Jože Krašovec, predsednik Koordinacijskega odbora za novi prevod Sv. pisma in predsednik Organizacijskega odbora za posvetovanje (simpozij) o interpretaciji Svetega pisma. To zborovanje bo v Cankarjevem domu v Ljubljani, in sicer od 18. do 20. septembra. Hkrati bodo udeležencem predstavili Sv. pismo stare in nove zaveze s podnaslovom *Slovenski standardni prevod iz izvornih jezikov*.

Iz pozdravov visokih gostov na tiskovni konferenci navajamo njihove poglavitne misli. Podpredsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti (slednja na razne načine sodeluje pri izvedbi projekta) Ciril Zlobec je dejal, da občuti notranjo tremo ob veličastnosti takega dogodka, kot bo izid novega prevoda Sv. pisma. "Razmišljam o različnih pomembnostih knjige, ki kot celota živi v naši zavesti. Iz Sv. pisma lahko vsakdo zanjema, kar potrebuje za bivanje in življenje, zaradi česar ima novo delo tudi velik kulturni in civilizacijski pomen". Slovenski metropolit, ljubljanski nadškof in veliki kancler Teološke fakultete, ki je dala pobudo za izdajo novega prevoda, dr. Alojzij Šuštar je poudaril mnoge razsežnosti tega dela za vse Slovence ter dodal, da letos doživljamo v naši državi dva dogodka zgodovinskega pomena. To je bil obisk svetega očeta, drugi tak dogodek pa bo Mednarodni

posvet o razlagi Sv. pisma, skupaj z že omenjenim izidom novega Sv. pisma v slovenskem jeziku.

Prof. dr. Janek Musek, prorektor Univerze v Ljubljani, je poudaril delež, ki so ga za izvedbo projekta o Sv. pismu prispevali strokovnjaki iz raznih področij v okviru teološke in filozofske fakultete ljubljanske Univerze. Prorektor Univerze v Mariboru prof. dr. Bruno Cvikel pa je opozoril na moralni pomen nove izdaje Sv. pisma. "Slovenci bomo biološko odšli v zaton, vrednote Biblije pa bodo ostale." Prof. Frane Jerman, dekan filozofske fakultete ljubljanske Univerze, je v svojem pozdravu gostom obravnaval fenomen prevajanja za novo Sv. pismo iz izvornih besedil in jezikov.

Delala je močna ekipa strokovnjakov iz raznih ustanov in fakultet. Menil je še, da je Sv. pismo vezno tkivo celotnega slovenskega naroda. Na pobudo o Mednarodnem simpoziju v Ljubljani je bil velik odmev tudi iz tujine. Na tem strokovnem in znanstvenem zborovanju bo sodelovalo 70 vrhunskih predavateljev iz inozemstva. Gre za najboljše izvedence o Sv. pismu, kar jih danes svet pozna. Zahvalil se je tudi za finančno pomoč pri izvajanju projekta prevoda in omenjenem simpoziju, ki sta jo, tudi s posredovanjem Lojzeta Peterleta, odobrili ministrstvo za znanost in tehnologijo ter slovenska vlada. Tako pomoč je podprl tudi dr. Lev Kreft, podpredsednik parlamenta. Ob simpoziju v Cankarjevem do-

mu bo v Novem razstavišču Narodne galerije razstava o Biblijah na Slovenskem. Njeni avtorji so dr. Nataša Golob, prof. Gorazd Kocijančič in dr. Marijan Smolik. O Biblijah v naši državi bo izšel bogat katalog. Razstava bo poskušala osvetliti najbolj otipljivo, snovno sled navzočnosti Sv. pisma na območju današnje Slovenije. S tem želi odstraniti pogled v zgodovino knjižne oblike Sv. pisma, pa v mnogotere podobe in večplastne načine njegovega posredovanja. Vse te podrobnosti za dokaz, da v zadnjih 1500 letih med Slovenci ni nobene teme, ki bi po obsegu in vplivnosti presežala Biblijo. Razstavljena besedila (približno 250 knjižnih spominkov, ki so se ohranili v slovenskih zbirkah, zlasti v Narodni in univerzitetni knjižnici) bodo predstavljena v kronološkem sledu svojega nastanka, in sicer v štirih večjih sklopih. V katalogu razstave bo objavljen tudi popoln seznam vseh dose-danih prevodov Sv. pisma v Sloveniji.

Novi prevod Sv. pisma bo v skladu s tradicijo stal približno, kot zasluži naš delavec v treh dneh - 6.500 tolarjev. Pozneje bo Svetopisemska družba Slovenije izdala Sv. pismo tudi v priročni žepni izdaji.

7

ČETRTEK
12. SEPTEMBRA
1996

53. BENEŠKI FILMSKI FESTIVAL 53. BENEŠKI FILMSKI FESTIVAL

Vsak festival, tudi beneški, ki se je pravkar končal, je dokaz več o vedno bolj usodnem objemu med filmom, televizijo in ostalimi novimi elektronskimi mediji. Največ hrupa in zanimanja gre navadno prav temu dogajanju. Časopisi in tv so namenili izredno pozornost prav prisotnosti tv-zvezdnikov, glasbenikov na Lidu. Ob Vascu Rossiju, Albi Parietti je bila evforija vseh (tudi kritikov in novinarjev) na višku za prihod bohotne Valerie Marini, ki je debitirala v filmu *Bambola* Španca Bigasa Lune. Sicer pa je razstava na Lidu v zadnjih letih postala spet izložba največjih filmskih imen: letos De Niro, Hoffman, Nicolette Kidman in mož Tom Cruise, Andie McDowell, Bruce Willis itd. Letos so prvič oddajali dnevno filmsko kroniko po satelitu eutelsat. Zaključna podelitev nagrad pa je šla po plačilnem kanalu Tele+1.

Glede samih filmov 53. beneške filmske razstave lahko povzamemo splošno mnenje, da je vladala dokajšnja povprečna kakovost brez večjih presežencev. Zlati lev za najboljši film je šel irskemu *Michaelu Collinsu*, s katerim je irski režiser Neil Jordan uprizoril učinkovit portret legendarnega rodoljuba za neodvisnost Irske; protagonist Niam Leeson je še prejel nagrado za najboljšo moško vlogo. Prav tako angažirana Carlina pesem Angleža Kena Loacha, ki prikazuje ljubezensko-politično zgodbo med Anglijo in Nikaraguo, je bila deležna zlate medalje senata. Nagrada za žensko vlogo je šla štiriletni Victoire Thivisol za ganljivo poosebitev Ponette v istoimenskem delu Jacquesa Dillona, ki ji umre mama in se s tem nikakor ne sprijazni.

POVPREČNA KAKOVOST BREZ PRESENEČENJ

DAVORIN DEVETAK

Seveda so bili še drugi naslovi, ki so kandidirali za boljšo uvrstitev. Na primer *Basquiat* ameriškega slikarja Juliana Schnabla, barvit življenjski newyorškega umetnika, ki se je s svojimi grafi svetovno proslavil v 80. letih in umrl komaj 27-leten. Film, ki ga je Schnabel posvetil svojemu in tudi Warholovemu prijatelju, bo gotovo všeč mladim. Tudi svojska kriminalka Abela Ferrare *Pogreb*, nekakšna skupinska slika značilnega okolja ameriške Little Italy, bi si morala več zaslužiti, kar bo lahko dokazal, ko bo v distribuciji.

Oba italijanska filma v tekmovalni nista povsem prepričala. Že uveljavljeni Carlo Mazzacurati je izbral običajni psihološki in čustveni register za *Vesna hitro gre* o odnosu med mladim Italijanom (kabaretski komik Antonio Albanese tu v resni vlogi) in pribežnico iz Vzhodne Evrope, prostitutko v Trstu. *Pianese Nunzio 14 let v maju* režiserja Antonia Capuana pa je bil deležen polemik zaradi "škandalozne" vsebine: prikazuje namreč lik mladega duhovnika, ki se bori proti neapeljski kamori, a se zaljubi v najstnika Nunzia.

Stari levi svetovnega filma so ostali pri preizkušeni tirnici. 80-letni Portugalec Manuel de Oliveira je s filmom *Party* uprizoril običajno subtilno psihološko komedijo, v kateri se eros meša z etiko. Otar Iosefiani je režiral duhovito in ironično burko *Razbojniki*, tokrat v rodni Gru-

ziji, ki je prejela posebno nagrado žirije. Po ocenah sodeč je povsem razočaral Jean Godard s težko razberljivim *For Ever Mozart*.

Iz tekmovalnega sporeda bi omenil še film *Ilona pride z dežjem*, ki ga je Kolumbijec Sergio Cabrera posnel po romanu znanega južnoameriškega pisatelja Alvara Mutisa. Nenavadna zmes konradskega pustolovskega okolja, romantike in fantastike južnoameriških zgodb deluje privlačno in sugestivno. Za zanimivost povejmo, da je junakinja zgodbe, ki jo hkrati ljubita dva moška, Tržačanka.

Kaj pa stranski pregledi? Letošnja retrospektiva, ki je bila posvečena "beat generaciji" s konca 50. in 60. let, je nudila dragoceno priložnost za seznanjenje s protagonisti in dokumenti omenjenega rodu literarnih in kulturnih prenoviteljev. Kerouac, Ginsberg, Corso, Ferlinghetti, Burroughs in drugi so s svojimi nekonformističnimi romani in prostimi poezijami na stežaj odprli vrata pojavu ameriške in svetovne mladinske protikulture 60. let. Iz dokumentarnih filmov o teh avtorjih, o javnem branju poezij, eksperimentalnih del avtorja kot Stan Brachage ali Jonas Mekas, iz igranih filmov, katerih večina ni bila nikdar prikazana v Italiji, je bilo mogoče izluščiti celotno sliko o živahnosti in izvornosti tega gibanja in obdobja.

V Tednu italijanskega filma bi omenil vsaj tri naslove. *Meja* Tržačana Franca Giraldija (v tem filmu nastopa tudi slovenska igralka Miranda Caharija), se lotova zahtevne teme narodno-kulturne pripadnosti z vzporednim pripovedovanjem izkušenj dveh junakov, ki se ob robu prve in druge svetovne vojne, izhajajoč iz mešanega "mejnega" okolja, odločita boleče le za eno od obeh svojih identitet. *Moja generacija* Wilme Labbate obračunava z leti terorizma z nedvoumno obsodbo; nakazuje pa tudi problematiko obsojencev, ki so bili pretirano kaznovani z izrednimi ukrepi, in možnost, da bi se zanje, sedaj ko je mimo teroristična nevarnost, spet uvedle navadne kazni. Omembo zasluži tudi zadnji trud Franca Piavolija *Glasovi v času*, ki - kot pravi kritik Tullio Kezich - bi si ga moral privoščiti vsakdo, ki najde čas za pomembne stvari v vrvežu minljivega vsakdana. Piavoli je edinstven samohodec italijanskega filma, ki sledi nauku velikih dokumentarnih cineastov (Vertov, Vigo, Flaherty)

s posebno tenkočutnostjo. Ritmi letnih časov in življenjskih dob, otroške igre, ljubezni, večerni pogovori starejših, ples listja in vetra, tekoča in zledenela reka, te in neštete druge sekvence podoživljajo čar življenja, podobno kot njegov prejšnji *Sinji planet*, ki je pred 14 leti prav tako presenetil beneško publiko.

V spremnih sporedih *Okno na podobe* in *Prehitevalna steza* je bilo videti nič koliko posebnih, izvornih in kakovostnih filmov, ki jih kljub njihovi vrednosti ne bomo nikoli videli v naših dvoranah in po tv. Za vse omenimo angleško delo *Go Now* Michaela Winterbottoma, ki na ganljiv, a obenem svež način obravnava problem mladega fanta, ki zboli za multisklerozo (v tej vlogi in tudi v *Carlini pesmi* igra odlični mladi talent Robert Carlyle). Film *Prgiše* muh italoavstralske Monice Pellizzari pa podaja z močnim portretom odrasčajočega dekleta in s prikazom njenih konfliktov s tradicionalno represivno družino zanimiv izsek življenja skupnosti italijanskih priseljencev v Avstraliji.

Zaključim s "hollywoodskim" pregledom Beneške noči, v kateri je najbolj izstopala, kot je bilo pričakovati, uspešnica nove sezone, znanstveno-fantastična zmes grozljivke in kavbojke *Dan neodvisnosti* v režiji Rolanda Emmericha. Gre za običajni dve uri in pol šokantnega, a varnega špekta k s kopico posebnih efektov in preizkušeno dramaturgijo, ki bodo privlekli v kinodvorane tudi množice italijanskih gledalcev.

31. SEMINAR ZA SLOVENSKE ŠOLNIKE

S slovesnostjo v veliki dvorani Kulturnega doma v Trstu se je v sredo, 4. septembra, pričel 31. seminar za slovenske šolnike v Italiji. Letos je seminar po mnogih letih prvič odprt tudi slovenskim vzgojiteljem, učiteljem in profesorjem, ki delujejo na Goriškem. To je posledica lani podpisanega sporazuma med Italijo in Slovenijo. Seminar poteka v štirih ciklih predavanj, končal pa se bo v soboto, 14. septembra.

Slovesne otvoritve v Kulturnem domu so se udeležili vršilec dolžnosti deželnega šolskega skrbnika dr. Giurleo, tržaški in goriški skrbnik dr. Campo in dr. Mannini ter državni sekretar pri slovenskem ministrstvu za šolstvo in šport dr. Zgaga. Poudarili so važnost dejstva, da je seminar postal skupen tako za tržaške kot za goriške šolnike, sprememb v italijanskem šolskem sistemu, profesionalnosti učnega osebja in prednosti, ki jih imajo slovenske šole v Italiji pri vstopu v tretje tisočletje zaradi njihove večjezičnosti in multikulturalnosti. Omenjeni so bili tudi pomembnejši problemi slovenskega šolstva, od nepriznavanja Sindikata slovenske šole in neurejenega vprašanja štipendij za šolnike na ljubljanski univerzi do racionalizacije. O tem je spregovoril zlasti tržaški skrbnik Campo, ki je dejal, da bodo racionalizacijo izvedli z namenom, da izboljšajo kakovost storitve. Campo je tudi izrazil protestno reakcijo prof. Sama Pahorja, ko se je dotaknil problema prisotnosti dijakov iz Slovenije in Hrvaške na tukajšnjih šolah. Pri tem je namreč izrazil upanje, da bodo tudi šole

v Sloveniji in na Hrvaškem prav tako sprejemale dijake, člane italijanskih manjšin v teh državah. Slovesni otvoritvi je sledil sprejem, ki ga je kot vsako leto priredil generalni konzulat Republike Slovenije v Trstu.

Tudi letos je spored odprtja seminarja vseboval uvodno predavanje. Tokrat je šolnikom spregovoril ugledni novogoriški zgodovinar dr. Branko Marušič, ki je predaval o drugačnih pogledih na novejšo slovensko zgodovino in o njihovi interpretaciji v šoli. Dr. Marušič je orisal razvoj slovenskega zgodovinskega pisa v preteklih desetletjih, v katerih je doživelo kar tri važnejše prelomnice: razpad Avstro-Ogrske l. 1918, konec druge svetovne vojne, nastanek komunistične oblasti leta 1945 ter demokratizacijo in osamosvojitve Slovenije v letih 1990 in 1991. Predavatelj je med drugim dejal, da se je slovensko zgodovinsko pisanje začelo osvobajati ideoloških spon že pred dokončno demokratizacijo, danes pa se je treba učiti od preteklosti, da zopet ne zapademo raznim ideologijam. Dr. Marušič je izrazil upanje, da bodo slovenski zgodovinarji znali braniti svojo samostojnost.

PREDSTAVILI USTANOVO INFORMEST

V petek, 6. septembra, so na sedežu Slovenskega deželnega gospodarskega združenja v Trstu predstavili ustanovo *Informest*. Ustanova ima sedež v Gorici in se ukvarja s posredovanjem dokumentacije, informacij in posebnih študij za postavitev mednarodnih poslov in pobud, zlasti na evropskem vzvodu in v srednji Aziji. Srečanje je priredila sekcija za zunanjo trgovino pri SDGZ.

O *Informestu* je govorila njegova komercialna direktorica dr. Mirjam Korsič, ki opravlja tudi funkcijo tajnika zunanjetrgovinske sekcije SDGZ. Dr. Korsičeva je zbranim gospodarskim operater-

jem predstavila področja, s katerimi se ukvarja *Informest*: informativno področje, ki nudi vrsto podatkov o vhodnih državah; področje konzulente in pomoči pri iskanju in selekciji možnih partnerjev in poslov ter pri proučevanju načrtov; področje razvojnega načrtovanja.

Zlasti kar zadeva področje razvojnega načrtovanja - je dejala dr. Korsičeva - je važen italijanski zakon št. 212/92, ki financira in urejuje vse oblike sodelovanja Italije z državami v razvoju, zlasti kar zadeva nudenje storitev, tehnično pomoč ter vzgojo in izobraževanje kadrov, in to v skladu z mednarodno dogovorjenimi normami.

Na slovenskih višjih srednjih šolah v Trstu se je v sredo, 11. septembra, pričel pouk. Srednje in osnovne šole bodo začele pouk v ponedeljek, 16. septembra.

Prihod v razrede je bil napovedan za 10. uro, uro prej pa je bila v župnijski cerkvi pri Sv. Ivanu maša za tiste dijake, ki so se je želeli udeležiti.

Letos bo naše višje šole obiskovalo skupno 705 dijakov: 283 jih bo na liceju France Prešeren, 187 na trgovskem zavodu Žiga Zois, 148 na strokovnem zavodu Jožef Stefan in 87 na pedagoškem liceju Anton Martin Slomšek. V trenutku, ko pišemo ta prispevek, ni še znana usoda prvega razreda klasične gimnazije. V prejšnjih mesecih je bila namreč najavljena možnost, da bo letos zaradi premajhnega števila vpisanih "klasična" ostala brez prvega razreda. Čeprav vlada še negotovost, so nam na liceju Prešeren rekli, da je malo možnosti, da bo imel klasični oddelek letos vseh pet razredov.

NA SLOVENSKEŠKIH VIŠJH ŠOLAH SE JE ZAČEL POUK

Pročelje liceja France Prešeren

Novo šolsko leto - vsaj kar se tiče višjih šol - se je torej pričelo; stanje, ki ga doživlja slovensko šolstvo v Italiji, pa ni bistveno drugačno od lanskega. Težave ostajajo iste, od združitve nekaterih nižjih šol in slabih delovnih pogojev do nepriznavanja

Sindikata slovenske šole, če omenimo le nekatere. Videli bomo, kaj bodo prinesli naslednji meseci. Že sedaj pa lahko zagotovimo, da bomo tej problematiki pozorno sledili.

PRAVICA DO SLOVENŠČINE

ZARUBLJENO POHIŠTVO NA DRAŽBI

V ponedeljek, 9. septembra, bi morala potekati dražba pohištva, ki je bilo 12. junija letos zarubljeno pripad-

niku družbeno-političnega društva Edinost Lucijanu Malalanu. Temu so tedaj zarubili del pohištva, ker ni hotel plačati davka na smeti.

Položnica je bila namreč napisana samo v italijanščini, medtem ko je prizadeti zahteval dvojezično položnico.

V ponedeljek dražbe niso izvedli, ker nekateri deli pohištva, ki so bili zarubljeni, niso bili na razpolago; upravnik skladišča pa je bil na dopustu. V poslopju, kjer prirejajo dražbe v ul. Ananjan 2 v Trstu, se je zbralo precej pripadnikov društva Edinost (prisoten je bil tudi prof. Samo Pahor), Malalanovih sorodnikov in časnikarjev. Prizadeti so zaradi nepravilnosti, ki so bile po njihovem mnenju zagrešene, o dogajanju obvestili orožnike, ki so tja prišli prav na njihovo zahtevo. Dražbo so ponovili v torek, 10. septembra: tokrat so pohištvo prodali.

KRAŠKI LASTNIKI

PREDSTAVILI! PROGRAM O PREPOVEDI LOVA

Na sedežu Kraškega parka v Padričah so v soboto, 7. t.m., predstavili program o prepovedi lova, ki so ga izdelali agrarna skupnost srenj v tržaški pokrajini, koordinacija odborov za ločeno upravljanje jurskega premoženja in Združenje zasebnih kraških lastnikov. Vse se je začelo 17. julija, ko je deželni svet izglasoval zakon št. 24, ki omogoča lastnikom, da lahko zaprosijo za prepoved lovske dejavnosti na svojih zemljiščih. Lastniki so lahko predložili prošnje do 2. t.m. Dotlej je bilo v vsej deželi predloženih 176 prošenj, od teh pa kar 128 v tržaški pokrajini. To je dokaz, da so kraški lastniki še kako občutljivi za vsako stvar, ki zadeva njihova zemljišča, saj je bil prav kraški teritorij podvržen vinkulacijam, ki so lastnikom v bistvu zvezale roke, drugim pa dale možnost za vsakovrstne posege, od gradenj do neurejene izletniške in lovske dejavnosti. Ko bi lastniki ne predstavili prošenj, bi lovci na njihovih zemljiščih lahko lovili še 5 let.

Program, ki je bil predstavljen v soboto, jemlje v poštev 3.000 ha površine, na katerih naj bi bil lov prepovedan. Lastniki nameravajo z jursarji, srenjami, lovskimi družinami, kmetijskimi organizacijami in naravovarstveniki začrtati področja, na katerih bi bil v prvi fazi lov prepovedan. Načrtovati in urediti nameravajo tudi vrsto zasebnih lovišč, kjer bi bil lov urejen po kriterijih, ki bi ne oškodovali lastnikov, a bi hkrati nadzorovali število divjadi. Že v mesecu dni se nameravajo srečati z zainteresiranimi kategorijami.

Treba je tudi ovrednotiti kraško gmajno (v načrtu imajo spremembo 1.500 ha površine v gmajno), urediti mrežo stez in okrepčevalnih točk, ki bi povezovalce cel kraški teritorij. Vsekakor - so poudarili predstavniki lastnikov - mora dežela izdelati ustrezen pravilnik o prepovedi lova, ki ga sedaj ni. To vprašanje bi moralo biti rešeno do konca leta.

I.Ž.

DEVIN - NABREŽINA

GARANTI ZAVRNILI BESEDILO REFERENDUMA

Odbor garantov, ki so ga imenovali, da bi presodil umestnost referendumu o gradnji terminala SNAM, je referendumsko besedilo zavrnil.

Referendum je hotela razpisati devinsko-nabrežinska občina z namenom, da se občani izrečejo o namestitvi plinskega terminala SNAM na področju občine Tržič, ki meji na občino Devin-Nabrežina. Odbor, ki so ga se-

stavljali Alessandro Brenci, Edoardo Colli in Raffaele Fabbro, je bil mnenja, da je referendumsko besedilo v nasprotju s teritorialno pristojnostjo, saj nameravajo graditi terminal na območju tržaške in ne devinsko-nabrežinske občine, čeprav občane

le-te ta projekt zanima. Garantanti so tudi odločili, da bodisi v primeru referendumske zmage kot poraza ne bi prišlo do nobenih konkretnih dejanj. Ta sklep je seveda močno razočaral občinske upravitelje z županom Depangherjem na čelu. Že pred časom so se proti gradnji izrekle vse svetovalske skupine v občinskem svetu. Krajevna sekcija Slovenske skupnosti pa je predlagala, naj se izvede akcija zbiranja podpisov proti gradnji terminala SNAM po celotnem teritoriju občine.

Kaže torej, da prebivalci občine Devin-Nabrežina ne bodo imeli možnosti se izre-

či o uresničitvi načrta gradnje tega plinskega terminala, ki bo - če bo do te gradnje res prišlo - stal dejansko pred njihovim hišnim pragom. Naš časopis je že pred časom zavzel odločno negativno stališče o terminalu SNAM. Le-ta bi namreč utegnil zadati končni smrtni udarec našemu teritoriju in njegovemu prebivalstvu. Tržaški teritorij je bil namreč v prejšnjih desetletjih žrtev vseh mogočih razlastitev in gradenj (elektrovod, naftovod, avtocesta), ki so iznakažile tako okolje kot tudi narodnostni sestav prebivalstva.

POČASTITEV BAZOVIŠKIH JUNAKOV

"PADLI SO SAMO ZA SLOVENSTVO"

IVAN ŽERJAL

Konec prejšnjega tedna so v Trstu in Kranju potekale spominske svečanosti ob 66. obletnici ustrelitve štirih bazoviških junakov - Bidovca, Miloša, Marušiča in Valenčiča.

Pogled na množico, ki je v nedeljo prisostvovala osrednji proslavi ob obletnici ustrelitve bazoviških junakov

V petek, 6. septembra, je na dan ustrelitve predstavništvo odbora za počastitev bazoviških junakov položilo venec k spomeniku junakom v Prešernovem gaju v Kranju. Slavnostni govornik je bil zgodovinar prof. Jože Pirjevec, ki je po eni strani podčrtal izboljšanje odnosov med Slovenijo in Italijo, po drugi strani pa omenil kampanjo v zvezi s fojbami, ki poteka v Italiji.

Isti dan so tudi položili vence na pokopališču pri Sv. Ani, zvečer pa je bila v bazovski župnijski cerkvi maša zadušnica, ki jo je daroval novi župnik Zarko Škerlj. Obred je spremljalo petje domačega cerkvenega zbora pod vodstvom Tamare

Ražem, slavnostni govornik pa je bil letos dolinski župan Boris Pangerc, ki se je dotaknil težkih razmer, ki jih doživlja slovenska narodnostna skupnost v Italiji, od polemik o fojbah do usihanja šol in napredovanja asimilacije. Pri tem je poudaril važnost pripravljenosti "na junaštva ljubezni, vztrajnosti in žrtvovanja".

Osrednja svečanost je bila v nedeljo, 8. septembra, pri spomeniku na bazovski gmajni, spremljala pa jo je petje dolinskega moškega zbora Valentin Vodnik pod vodstvom Ignacija Ote. Po polaganju vencev so števil-

nim udeležencem spregovorili prof. Diomira Fabjan Bajc, pokrajinski tajnik Stranke komunistične prenove Jure Canciani in ravnatelj Slovenskega stalnega gledališča Miroslav Košuta.

Prof. Bajčeva je v svojem govoru poudarila, da so štirje junaki padli samo za slovenstvo, zato so last vseh Slovencev in nobena stranka si ne sme lastiti pravice nad njimi. Dotaknila se je tudi sedanje polemike o fojbah in dejala, da je treba odločno in samozvestno reagirati na laži, ki prihajajo danes na dan. Slovenija mora na kampanjo v

zvezi s fojbami odgovoriti resnično, ponosno, odločno in dostojanstveno; potrebno je, da se krivcem genocida nad slovenskim narodom sodi, saj doslej še ni prišlo do sojenja nobenemu izmed njih.

Canciani je poudaril vlogo komunistične partije v boju proti fašizmu. Dotaknil se je tudi političnega položaja v Italiji, kjer imajo določeni krogi za cilj sprevačanje ustave in demokratičnih institucij. Zavzel se je za gradnjo družbe, v kateri naj se vsem zagotovi dostojno življenje.

Miroslav Košuta je v svojem govoru omenil obisk slovenskega zunanjega ministra Kračuna v Rimu in ob tem izrazil upanje, da Slovenci v Italiji končno dobimo to, kar pričakujemo, in sicer pravico do dostojanstva našega jezika, kulture in zgodovine. Izrazil je tudi zaskrbljenost nad razcepljenostjo Slovencev.

Konec tega tedna, 14. in 15. septembra, pa bo na sporedu še mednarodni turnir za pokal bazoviških junakov, ki ga že 20 let organizira Športno združenje Sloga (in ne Športno društvo Zarja, kot smo napisali v prejšnji številki. Za napako se bralcem in organizatorjem iskreno opravičujemo).

OBVESTILA

SINDIKAT SLOVENSKE šole obvešča šolnike, da so bile 28. avgusta razobešene na deželni šolski skrbništvu **dokončne lestvice** natečaja po naslovih za stolice in mesta na slovenskih nižjih in višjih srednjih šolah v Gorici in Trstu.

SINDIKAT SLOVENSKE šole - tajništvo Trst, ul. Carducci 8, tel. 370301, obvešča, da bo do nadaljnjega nudilo **informacije** ob torkih in četrkih od 16. ure do 17.30.

KNJIGA PUSTITE otroke k meni, ki opisuje delovanje misijonarja **Ernesta Saksida** v mestu Corumbá v Braziliji, kjer skrbi za 2.200 revnih otrok, je na razpolago še v nekaj izvodih. Kdor jo želi, naj telefonira na št. 040-362120.

BARKOVLJE. Barkovljansko društvo in pomorski klub *Sirena* vabita na **predstavitve pesmi** v narečju *Še druge pagrantane na risalne mize* Atilija Kralja. Poleg avtorja bodo nastopili mladi barkovljanski recitatorji in mladi gojenci Glasbene matice *M. Kogoj* iz Trsta. Avtorja bo predstavil dr. Danilo Sedmak. Začetek ob 20.30 na sedežu *Sirene* v četrtek, 12. t.m.

TRST. Slovensko pastoralno središče prireja v soboto, 14. septembra, in v nedeljo, 15., tradicionalno vsakoletno dvodnevno **romanje v Slovenijo**, tokrat v Prekmurje in Maribor v znamenju Slomškovega gesla *Živa vera bodi vam luč*. Romanje vodita minorit p. Janez Šamperl in Marij Gerdol. Prijave sprejema Marij Gerdol tudi po telefonu na št. 911655 v večernih urah. Toplo vabljeni.

SOŽALJE

Ob smrti dragega očeta Viktorja izreka Zveza cerkvenih pevskih zborov v Trstu občuteno sožalje prijatelju in sodelavcu **Ediju Žerjalu**. Iskreno sožalje tudi vsem sorodnikom.

DAROVI

ZA CERKVENO streho v Nabrežini: Gruden 500.000; romarji na Barbano 100.000; Claudio 1.000.000; Blason 50.000; jesarji 20.000; Ivan Radovič 30.000; ob poroki Travain-Legiša 300.000; Kakež 100.000; bolniki 60.000; Svetlič 70.000; Rudež 20.000; Terčon 35.000; Caharija 100.000.

UTRINKI

MIHA, KAJ BOMO SEDAJ NAREDILI?

Miha S. je na koncu življenja. Prihitim v bolnišnico. "Je že prejel vse zakramente? Dobro. No, Miha, kaj si še želite?" Pogledal me je z živimi očmi rekoč: "Veste, jaz sem pel na koru od 16. leta. Rad sem pel Bogu v čast in Materi božji in upam, da bom tudi po smrti prepeval. Rad bi, da sedaj zapojemo Marija skozi življenje!" In z umirajočim glasom je pel z vsemi. Zdravniško osebje se je čudilo takšni verni smrti in petju, ki ga je spremljalo na drugi - boljši svet. Od 16. do 85. leta pevec. Božji pevec!

"Gospod, Nadja umira!" Dvanajstletna deklica na postelji. Sama kost in koža! Neusmiljena rakova bolezen! Prejela je z ljubeznijo svete zakramente in sedaj... sedaj stiska z drobnimi prsti Jezusov križ in ga poljublja s solzami v očeh. O blaženi otrok, prosi Boga za vse otroke...!

Ko sem podelil sveto popotnico zvestemu organistu Adolfu P., me je gledal, se nasmehnil in "zaspal" v Gospodu! Blagor mu!

(B+B)

ŠTEVILNA UDELEŽBA NA 48. MARIJANSKEM SHODU

V nedeljo, 8. septembra, je bil na Opčinah 48. Marijanski shod, katerega geslo je bilo letos **Z Marijo v tretje tisočletje**.

Tudi letos je treba zabeležiti številno udeležbo slovenskih zamejskih vernikov, narodnih noš, skavtov in skavtinj. Shod se je začel v openski župnijski cerkvi, iz katere je potem krenila procesija po vaških ulicah. Ta se je sklenila na odprtem prostoru za cerkvijo, kjer je bila maša. Letos je shod vodil škofov vikar za goriške Slovence msgr. Oskar Simčič. Med pridigo je msgr. Simčič poudaril simbolni po-

men procesije kot hoje za Kristusom. Dalje je dejal, da tradicija ne bo rešila naše istovetnosti, ne verske ne narodnostne, če ne bomo v njej začutili nekih globljih vrednot. Odločitev za Kristusa, je še dejal msgr. Simčič, mora biti celostna. Poudaril je pomen Cerkve ne le kot ustanove, temveč predvsem kot božje znamenje, ki razodeva in uresničuje ljubezen do človeka.

Podlonjer: zamenjava župnika

Na letošnji god župnijskega zavetnika sv. Avgušlina, 28. avgusta, smo se italijanski in slovenski verniki pri skupni maši poslovili od našega dosedanjega župnika gospoda Alighiera Dalle Pezze, ki je bil med nami 11 let. Že v nedeljo, 1. septembra, smo pri maši v slovenskem jeziku sprejeli novega župnika gospoda Davida Riscata. Mladi župnik se je rodil v Trstu 11. decembra 1963. Za duhovnika ga je posvetil pokojni škof Lovrenc pri sv. Justu 16. junija 1990. K nam prihaja od sv. Sergija, kjer je opravljal službo kaplana. Slovenski verniki smo mu zaželeli, da bi iskal med nami, po zgledu pokojnega škofa, to, kar zbljuje, in ne to, kar ločuje, da bi tako celotna župnijska skupnost vedno bolj postajala družina bratov in sester.

OD 15. SEPTEMBRA DO 6. OKTOBRA

GLASBENI POPOLDNEVI NA REPENTABRU

Arhivski posnetek ene izmed prejšnjih izvedb repentabskih glasbenih popoldnevov

V nedeljo, 15. t.m., bo v repentabski cerkvi na sporedu prvi od štirih glasbenih popoldnevov stare in sodobne glasbe, ki jih prireja skupina *Gallus Consort* v sodelovanju z deželnim sedežem RAI, s tržaško pokrajino in z deželo Furlanijo-Julijsko krajino. Ob 17.45 bo na sporedu krajši nastop trobilnega kvinteta godbenega društva *Prosek*, ob 18. uri pa bo nastopila skupina *Gallus Consort*.

Naslednji nastopi bodo potekali naslednje štiri nedelje: 22. septembra bo ob 18. uri nastopila vokalna skupina *Istituzioni Harmoniche* iz Bologne, 29. septembra (vedno ob 18. uri) pa Franco Angeleri - glasovir s skupino *Gallus Consort*. Letošnje repentabske glasbene popoldneve bosta 6. oktobra sklenila nastopa trobilnega kvinteta glasbene šole iz Sežane (ob 17.45) in skupine *Gallus Consort* (ob 18. uri).

Praznik solate na Kolonkovcu

V soboto, 7. septembra, je bil na vrtnariji družine Debelis na Kolonkovcu že 17. praznik solate, ki ga je priredilo prosvetno društvo Kolonkovec. Na sporedu je bilo 16. tekmovanje v sajenju solate, v prostorih Debelisove domačije pa je bila v soboto in nedeljo na ogled razstava starega orodja in povrtin.

ŠTANDREŽ NASPROTUJE ŠIRJENJU AVTOPORTA

Skupina hiš naselja Jeremitišče

Goriški občinski svet je na seji 27.5.1996 sprejel sklep o ponovni odobritvi načrta iz l. 1987 glede obmejnih infrastrukture za produktivne namene (avtoporto - tovorno pristanišče). Proti temu načrtu so glasovali predstavniki SSK dr. Spacapan, zeleni in še nekateri svetovalci; komunisti so se vzdržali. Razprava v občinskem svetu je bila zelo razgibana in čeprav so številni svetovalci imeli resne pomisleke o tej realizaciji, so pri glasovanju prevladali strankarski interesi. Goriški župan je vztrajal pri predlogu za odobritev načrta in pri tem stalno navajal, da so sredstva na razpolago in da ga je zato treba uresničiti. S tem sklepom se v Štandrežu ne strinjajo, saj bi odvzel še dodatnih 15 hektarov zemlje in porušil 9 hiš. Tretjo fazo avtoporta naj bi gradili tam, kjer danes stoji staro naselje Jeremitišče ob goriškem pokopališču. Gre za več skupin tipičnih kmečkih hiš, ki so naseljena tudi z mladimi družinami. V eni izmed teh hiš so še ostanki puščavniške kapele. Lastniki hiš in zemljišč so se soglasno izrekli za ostro nasprotovanje namenu goriške občine in naslovili na goriškega župana dolgo spomenico s tehtnimi argumenti. Predvsem ugotavljajo, da se občinski sklep sklicuje na ugodno mnenje štandreškega rajonskega sveta, medtem ko v resnici ni tako. Predsednik Božidar Tabaj

nam je povedal, da je štandreška konzulta o načrtu razpravljalna in se zavzela za spremembo, da bi se lahko ohranile hiše, ki sestavljajo Jeremitišče. Glede potrebe po gradnji novih skladišč in prostorov dodajmo le ugotovitev, da so že obstoječi danes slabo izkoriščeni in jih uporabljajo v namene, ki nimajo kaj opraviti z obmejnimi napravami.

Slovenija bo v kratkem postala članica Evropske skupnosti. S tem se bodo potrebe po takih strukturah, kot jih predvideva načrt, bistveno spremenile. O tem zgovorno pričajo opuščeni prostori na mejnem prehodu na Trbižu, odkar je Avstrija postala članica Evropske skupnosti. Tudi v Novi Gorici so to dobro razumeli in že resno razmišljajo, kako bodo prilagodili obmejne strukture novim potrebam. Le goriška občina vztraja pri starem in pogreva načrte, ki so zastareli in nesmiselni. Če bo prišlo do njihove uresničitve, bo štandreška skupnost še dodatno ogrožena, lepo število ljudi bo ostalo brez strehe, uničili bodo nekaj kmetij in Gorici odvzeli lepo zeleno površino ter jo prevlekli z asfaltom in cementom. Vse to samo zato, da se uporabi denar, ki bi lahko bil še kako koristno uporabljen za druge prepotrebne storitve, s katerimi se goriška občinska uprava res ne more ponašati.

DP

Kmalu se bodo odprla vrata tudi osnovnih šol. Zato smo se o pripravah na novo šolsko leto pogovorili z ravnateljico didaktičnega ravnateljstva osnovnih šol na Goriškem, gospo Mirko Brajnik.

OSNOVNE ŠOLE

OSNOVNA ŠOLA se bo letos začela 16. septembra z normalnim poukom in urnikom od 8.10 do 12.40. Starši otrok prvih razredov se bodo srečali z učitelji, da se med seboj malo spoznajo, sledila bosta maša in pouk. Popoldanski urnik razredov, ki bodo imeli tudi angleščino, se bo začel teden kasneje. Z **VRTCI** pa je takole: nekateri bodo takoj začeli z normalnim urnikom, zjutraj in popoldne; drugi pa, v katerih je več otrok, so pripravili načrt uvajanja otrok in bo deloval samo do 13. ure, če se bodo vsi starši s tem strinjali.

"Letos je na osnovno šolo vpisanih 181 otrok, medtem ko jih je bilo lani 175," je začela ravnateljica Brajnikova. "Spodbudno je videti, da število ni visoko samo na mestni šoli Župančič (79), ampak da imata tudi Štandrež (46) in Pevma (36) kar lepo število otrok. Malo manj jih je v Števerjanu (10) in na Plešivem (11)." Ponekod pač delujejo združeni razredi, kar pa po ravnateljicinem mnenju ni negativno. Žal prihaja vsako leto do kake zamenjave učiteljev, kar moti kontinuiteto pedagoških načrtov in pa starše, ki s tem niso vedno zadovoljni. Nasploh so starši osnovnošolskih otrok pogosto prezahtevni, nam je še povedala gospa ravnateljica: hoteli bi, da bi bila osnovna šola v vsem popolna, na univerzitetni ravni. "Do tega prihaja tudi zato, ker so otroci danes skoraj vsi edinčki, vajeni biti v središču pozornosti. V šoli pa to ni mogoče, zato ne sprejemajo pravil, doma se

OSNOVNE ŠOLE IN VRTCI

"ŠOLA NE SME BITI SAMO POKLIC, AMPAK POSLANSTVO"

DANIJEL DEVETAK

potožijo, starši pa lahko vedno ne razumejo, da mora otrok v šoli spoštovati določena pravila skupnosti... Tako lahko včasih nastajajo nesoglasja."

Tudi letos se je nekaj otrok, žal, vpisalo v italijanske šole, čeprav manj kot lani. "Tega si sama ne znam razlagati," je dejala ga. Brajnikova. "Nekateri italijanski starši pošiljajo otroke v slovenske osnovne in tudi srednje šole. Taki starši pa, o katerih bi si pričakovali, da so Slovenci, prepisujejo svoje otroke na italijanske šole..."

Na vprašanje, ali bo letos prišlo do napovedanih novosti glede avtonomije šol, je ga. Brajnikova odgovorila, da ministri mnogokrat uporabljajo izraz *avtonomija*: ko jim gre prav, govorijo o avtonomiji, ko jim pa kaj ne gre, zaostrijo pogoje. "Res ne vem, kaj država pojmuje za *avtonomijo*..." Marsikaj se je sicer že spremenilo predvsem glede delovne pogodbe, zagotovitve učiteljskega mesta ipd. Letošnja glavna novost pa je v tem, da bo po treh letih nova ocenjevalna pola: najprej je bila opisna, potem analitična s črkami, sedaj pa bo sintetična. "Minister za šolstvo tako pravzaprav ni olajšal dela učiteljem, kot je bil njegov namen... Še vedno namreč ostaja preveč zapisnikov in vpisnic; upajmo, da bo še kaj razbremenil. Druge novosti pa še pričakujemo."

Seminar za slovenske šolnike, h kateremu je bilo letos povabljen tudi goriško učno osebje, je ravnateljica ocenila kot hvalevredno pobudo. "Predavanja za osnovno šolo

so bila na določeni višini; v sklopu tega je potekal še seminar o slovenskem jeziku. Učitelji so radi prihajali na seminarje in sledili zanimivim tematikam. Predavateljica mi je z zadovoljstvom povedala, da je ostala prijetno presenečena nad tem, da naši zamejski učitelji dobro obvladajo slovenski jezik, mogoče tudi bolje od nekaterih iz matice." Zdi se, da so bili predvsem navdušeni nad predavanjem o odnosu med šolo in družino. Ravnateljica Brajnikova je tudi poudarila, da "so v današnjem času največji problem prav komunikacija, pogovor, stik: to potrebujemo!"

VRTCI

Ga. Brajnikova opravlja tudi nalogo ravnateljice goriških vrtcev, ki bodo sprejeli malčke 16. septembra. Razložila nam je, da trenutno v vsedravnem merilu v okviru racionalizacije šolstva prevladuje težnja "iti v vertikalno", tako da isti ravnatelj upravlja tako vrtece kot osnovne šole. To seveda zahteva dodaten napor, saj je didaktična organizacija vrtcev popolnoma drugačna od organizacije osnovnih šol. Enotna koordinacija pa omogoča manj problemov pri prehodu. "Pospešili smo sodelovanje med vrtcem in osnovno šolo," je povedala Brajnikova, "tako da petletni otroci iz vrtca že prihajajo na obisk v osnovno šolo. To privede tudi do manjšega usipa pri vpisovanju v osnovno šolo. Podobne stike bi zato morali organizirati tudi med osnovno in srednjo šolo."

V vrtcih na Goriškem (ul. Brolo, ul. Fabiani, Štandrež, Pevma, Krmin, Števerjan) je

letos 152 otrok, kar ni malo. Neizpodbitno dejstvo pa je, da otroci v mestni šoli Župančič in štandreški izhajajo v veliki meri (50%) iz mešanih zakonov, skoraj v vsakem razredu pa je vsaj en čisto italijanski otrok. Glede tega bi bilo primerno, je pripomnila ravnateljica, da bi italijanske starše - ki kažejo tudi zanimanje - na kak način uvedli v slovenski svet vsaj s kakim informativnim predavanjem o slovenski kulturi. Ovira za take ali podobne pobude pa so preskromna finančna sredstva, s katerimi razpolaga šola. "Ko bi razpolagali z večjimi vsotami, bi lahko uresničili marsikateri načrt."

Kot vemo, v vrtcih ni samo varstvo otrok. "Današnji otroci," je nadaljevala ga. Brajnikova, "so zelo dovezetni in imajo mnogo informacij, ki jih je treba sistematično - tudi v obliki igre - širiti in usmerjati v določena znanja... Vrtec je zame najpomembnejši, zato bi morali imeti tam najbolj pripravljen kader."

Za zaključek pa nam je ravnateljica spregovorila še nekaj pomenljivih besed: "Če hočemo ohraniti slovensko šolo, je naša rešitev samo v kvaliteti. V to sem prepričana: šola ne sme biti samo poklic, ampak poslanstvo. Učiteljski poklic je treba ljubiti in ga doživljati kot poslanstvo, kajti učitelji delamo z živim »materialom«. Učitelj mora vsakega otroka razumeti kot človeka, edinstveno in enkratno bitje."

15. violinsko tekmovanje Lipizer

Prejšnjo soboto je bila v Kulturnem domu uradna otvoritev 15. violinskega tekmovanja Rodolfo Lipizer, ki zaradi kakovostnih rezultatov dobiva iz leta v leto vedno večje državne in mednarodne razsežnosti. To je bilo opaziti že na sami otvoritvi. Kot je poudaril predsednik žirije skladatelj Adriano Guarnieri, je letošnji program zelo zahteven, tako da je prišlo do velike selekcije med prijavljenimi že pred začetkom prireditve. Nekaj števil: od 33 nastopajočih v prvih dneh je najmlajši Beograjec Miloš Petrović (14 let), najstarejša pa Norvežanka Dagny Wenk-Wolff (31). Italijan je samo eden (Toskanec Alessio Benvenuti, učenec Uta Ughija), Japonce pa zastopa kar 6 kandidatov. V torek in sredo je bil polfinale, od četrta do sobota pa finalni del. V nedeljo zvečer bosta vedno v Kulturnem domu nagajevanje in koncert nagajencev z romunskim orkestrom. Letos se lahko najdejo informacije o tekmovanju Lipizer tudi na internetu.

Verne ženske in dekleta so se srečale

V nedeljo, 8. septembra, so se na praznik rojstva Marije Device zbrale na vsakoletnem srečanju nekatere babice in starejša dekleta v Zavodu sv. Družine. Duhovne misli je razvijal misijonar z Mirenskega Grada Stanislav Boljka. Z njimi je razpredal misli o pripravah krščanskega sveta na leto 2000. Toda poleg duhovnih misli so bile ženske vesele ponovnega srečanja in gostoljubnosti sester, ki so jih pogostile kot prave dame in gospe. Tudi vreme je bilo naklonjeno, saj se je dež izlil šele pod večer, ko so bile že doma. Dobre matere in žene, enkrat v letu si privoščite tako prijateljsko srečanje ob poslušanju božje besede, molitvi, petju, prijateljskem razgovoru.

SREDNJA ŠOLA IVAN TRINKO

NOVO ŠOLSKO LETO NA NOVM SEDEŽU

Na srednji šoli Ivan Trinko, ki je po lanski neprijetni izkušnji zaradi premajhnih in neprimernih prostorov končno le našla primernejši sedež, je vse že pripravljeno na šolsko leto 1996/97.

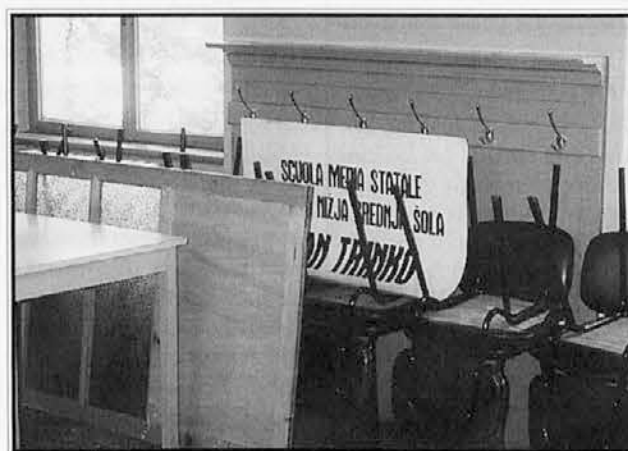
Do prihodnjega leta, ko naj bi bila po obljubah goriškega župana Valentija dokončno popravljena stavba v ul. Capuccini za kolikor toliko definitivno namestitev, bo srednja šola Trinko delovala v ul. Leopardi nasproti šolskega skrbništva. Čeprav je to zgradba, ki je vse drugo prej kot nova, je pa le bolj prostorna in obstajajo - tako vsaj upamo - pogoji za normalnejši potek šolskega pouka. Šola Trinko, ki ji je že cela desetletja usojeno, da "roma" iz kraja v kraj, bi si končno le zaslužila dostojnejši sedež, saj je njena vloga na Goriškem nepogrešljiva.

Že prejšnji teden smo si ogledali šolske prostore in videli hodnike z "barikadami" miz, klopi, stolov, omar, tabel in polnih kartonskih skatel; preselitev in urejanje vseh potrebščin sta terjala nemalo dela.

Letos bosta v mestu delo-

vali dve sekciji, v Doberdobu pa ena. Ker je gospa ravnateljica Rozalija Lojk na bolovanju, smo se kar na tajništvu pozanimali za število dijakov, ki so se letos vpisali na srednjo šolo. V prva razreda v mestu se je vpisalo 33 dijakov, v Doberdob pa 14. Skupno šteje šola Trinko 104 dijakov v mestu, v Doberdobu pa 39.

Šolsko leto se bo pričelo v ponedeljek, 16. septembra. V Gorici se bodo dijaki zbrali ob 8.30 pred cerkvijo

Pričakujemo, da bo selitev srednje šole Trinko enkrat le konec...

sv. Ivana, v kateri bo ob 9. uri šolska maša. Sledil bo pouk do 12.30. V Doberdobu pa se bo pouk začel že ob 8.10, šolska maša bo ob 9.30, dijaki se bodo nato vrnili v razrede do 12.10.

Nekateri profesorji v zbornici so povedali, da poteka zadnji teden pred začetkom pouka v znamenju programiranja in seminarja za šolnike. S programiranjem je tokrat dodatno delo, ker bodo letos poskusno uvedli pouk drugega tujega jezika. V enem prvem razredu bodo namreč poučevali angleščino, v drugem prvem razredu pa angleščino in nemščino.

Dijakom želimo, da bi se že od samega začetka marljivo in z veseljem oprijeli dela.

Ob koncu objavljamo še število vpisanih na zavod **ZIGA ZOIS**, ki je v prejšnji številki našega tednika pomotoma izpadlo. V prvi razred se je letos vpisalo 7 dijakov, v vseh razredih pa jih je 63.

DD

POSVET ZGODOVINARJEV OB MEJI

NARODNOOSVOBODILNI BOJ ALI TOTALITARNA REVOLUCIJA?

Deset let je že minilo, odkar je bil v Gorici posvet o vlogi Cerkve med 2. svetovno vojno in tik pred njo. Zaradi takratnih razmer je bil zgodovinarski simpozij precej okrnjen in so se pri Inštitutu za srednjeevropsko kulturno srečanja ter pri Inštitutu za versko in družbeno zgodovino odločili, da bodo imeli konec septembra letos v Gorici poglobljen posvet zgodovinarjev na isto tematiko. Tokrat gre za prvovrsten zgodovinarski posvet, saj bo na njem sodeloval cvet slovenskih izvedencev za zgodovino in nekaj dobrih italijanskih zgodovinarjev. Naslov posveta bo **Cerkev in družba na Goriškem ter njun odnos do vojne in osvobodilnih gibanj**. Tema je izredno zanimiva za vse nas, ki živimo na ozemlju nekdanje zlate goriške nadškofije. Zgodovinarji bodo na posvetu skušali osvetliti zgodovinsko obdobje pred drugo vojno in med njo, ki je bilo do sedaj zvečine predmet političnih spekulacij na obeh straneh meje. Zgodovinarji pa so mnenja, da lahko pove le stroka odločilno besedo o tem težkem obdobju; do sedaj so se namreč prevečkrat zlorabljala zgodovinska dejstva, in to tako politično kot tudi za ne-

tenje narodnega sovraštva. Na posvetu bodo predavali zgodovinarji De Rosa, Eordogh, Pirjevec, Tramontin, Prunk, Štrukelj, Dolinar, Ferenc, Dal Pozzo, Marušič, Santeusano, Kralj, Pečar, Rosa, De Cillia, Mlakar, Tavano, Simčič, Borrioli, Tassin, Rupnik, Botteri, Pupo, Blasina in Venuti. O posvetu bomo seveda obširneje poročali med njegovim potekom, že sedaj pa lahko napovemo, da bo šlo za dogodek, ki bo lahko veliko doprinesel za boljše sožitje ob meji. Objavljamo del razmišljanja, ki ga je napisal zgodovinar **Lui-gi Tavano** (prev. E. Devetak).

O vprašanjih in problemih zgodovinarstva, ki so se pojavili v mesecu maju na dveh srečanjih v Gorici in Novi Gorici na pobudo študijskega centra "A. Rizzatti" in drugih kulturnikov, je menda vredno še razpravljati: bodisi zato, ker obravnavajo tematike, o katerih se veliko govori na Goriškem, bodisi tudi zato, ker so zbudili pozornost na površnost ocen in cenzure, na polovične resnice in dvo-

me o navedenih temah, ki bi jih bilo potrebno tudi javno primerno reševati.

1. Po smrti zgodovinarja Renza De Feliceja, ki je zelo uspešno prispeval k temu, da se je odpravil mit o fašizmu in antifašizmu, ki sta dobila po kritični presoji svoje mesto v zgodovini in ki ju je treba končno obravnavati brez retorike in površnih ocen, se zdi primerno, da bi opravili to delo italijanski in slovenski učenci s preiskovalnimi postopki in sodobnim zgodovinskim pregledom osvobodilnih gibanj v naši deželi, ki so bila pred 50 leti.

Če iščemo dokazov in izrazimo pomisleke glede izvora, ki je sam po sebi revolucionaren - "jakobinski", kot meni De Felice - slovenskega osvobodilnega gibanja, ne bomo zmanjšali pomena upravičenega narodnega zagona, s katerim so se Slovenci vključili v to gibanje in so v imenu tega ustvarili pravo epopejo žrtvovanja in solidarnosti; prisiljeni pa smo si zastaviti vprašanja, katerim se

ne moremo izogniti v imenu pristne narodne slave. Treba je jasno povedati, da je že od začetka - in to potrjujejo izjave samega Tita v juliju 1941 - edina politično-vojaška sila, ki se je bila za to pripravila - to je komunistična - sklenila, da bo boj za narod koristil kakor "trojanski konj" za udrte totalitarne strategije mednarodnega komunizma. Da so se tudi katoliški izobraženci, čeprav so se zavedali tveganja, vključili v to smer, ne spremeni zgodovinskega dejstva (kakor ne spremeni dejstva, da je pristopilo k ideji fašizma veliko znanih italijanskih izobražencev, ki so to storili zaradi lagodnosti ali idealizma). Velik del slovenske duhovščine na Goriškem je dobro poznal zgoraj navedene namene komunistične stranke že od začetka partizanskega gibanja; duhovniki, ki so se v prvih vrstah zelo prizadevali za obrambo slovenske identitete proti fašističnemu nasilju, so si pridobili veliko izkušenj in prepotrebni spoznanji, da so ločevali dejavnike, ki so utrjevali partizansko gibanje. Njim gre zasluga, da so ostali vedno zvesti svojemu poslanstvu kot učitelji vere in nasprotniki laži in si obenem prisvojili navdušenje ljudstva, ki je hrepenelo po svoji neodvisni domovini.

— DALJE

DVE RAZSTAVI V GORIŠKIH POKRAJINSKIH MUZEJIH

SAŠA QUINZI

V prostorih goriškega Pokrajinskega muzeja je do 20.

t.m. na ogled dvoje

razstav. Prva -

Zgodovinske

medalje na Go-

riškem - pred-

stavlja 365

tovrstnih iz-

delkov iz

zbirke Goriške

hranilnice in

Pokrajinskih mu-

zejev, ustanov, ki

sta tudi pobudnici raz-

stav. Če je bil prvi namen

obeležiti vstop italijanskih čet

v Gorico 1916. leta, je kon-

čno prevladala didaskalična

zamisel, tako da so medalje

razporejene po treh sklopih

oz. sobah. V prvem, zgo-

govinskem delu so razstavljeni

starejša dela, vezana po moti-

vih, naročnikih in izvajalcih

na habsburško cesarstvo. Tu

velja opozoriti vsaj na dva pri-

ložnostna kova: na srebrnega

ob ustanovitvi goriške nad-

škofije l. 1751 (s profilom Jo-

žefa II. in Marije Terezije) in

pa na zlatega ob četrti stolet-

nic priključitve Goriške grofi-

je cesarstvu l. 1900 (gl. sliko).

Ob teh so na ogled tudi so-

dobnejša dela, posneta po

srednjeveških modelih (mest-

ni grb iz l. 1307). Številčno

bogatejša, a kvalitetno skrom-

nejša je naslednja soba, v ka-

ter so medalje, plakete in

značke predvsem z doku-

mentarno vrednostjo. V tretji

sobi so medalje iz 1. sv. vojne.

V zadnji sobi je še

druga razstava: Pa-

olo Caccia Domi-

nioni - podčast-

nik in umet-

nik v Gorici l.

1916. Zani-

miva je živ-

ljenjska pot

tega italijan-

skega grofa, ki je

ob očetu diploma-

tu prepotoval velik del

Evrope, nato pa je kot pristo-

voljec odšel na fronto. Čeprav

je doživel grozote vojne (Ja-

sek pod Kostanjevico na Kra-

su, 1917), zasledimo v nje-

govih delih prej intimno raz-

položenje («Nokturno» pod

ruševinami grada, 1917) ali

ironijo kot pa tragedijo, ki je

v Evropi povzročila pravi kul-

turni zlom. V spomin pa se

mu je v Gabrjah vtisnila "naj-

večja hiša, trnadstropna,

najmočnejša, z rdečim kri-

žem na strehi": vanjo se je

po vojni tudi preselil z dru-

žino.

Razstavi sami nista vredni

samostojnega obiska, sta pa

zanimivi dopolnili stalne zbir-

ke 1. svetovne vojne. Naj

spomnimo, da je ogled mo-

žen (razen ob pon.) od 10.

do 18. ure in da je vstop za

osebe nad 65. in pod 12.

letom starosti prost.

5. ALPE ADRIA PUPPET FESTIVAL

IVA KORŠIČ

Prvega septembra so mestno središče preplavile lutke in s svojim skrivnostnim čarom ogrele ter osvojile srca mladih in starejših. Spretni lutkarji z dolgoletno tradicijo iz Češke, Slovaške, Slovenije in seveda Italije so postavili svoje odre v očarljivih goriških kottičih. V enem tednu se je vrstilo 20 predstav, iz vsake je zavel svojevrsten duh. Na otvoritvenem večeru v Kulturnem domu so nastopili Peter in Matej Forman (sinova režiserja Miloša Formana) in Milan Forman. Lutkarji so se z navihanimi komaj znanimi kretnjami spajali s pristnimi starimi lutkami in vzbujali nevzdržljiv smeh. Isti večer je pianist Carlo Moser z brezhibno sinkronostjo spremljal dragocene stare neme filme. Izbor je obsegal tudi posnetke slavnih bratov Lumière. Med nastopajočimi lutkovnimi skupinami so Slovaški komedijanti prevzeli mlade gledalce s Herkulom in malimi cirkuškimi mojstri. Tudi slovensko gledališče Papilj iz Ankarane je povsem očaralo malčke s Skrivalnico, igrice, v kateri so pele in se skrivale nežne papirnate lutke z bistrimi gibljivimi očmi. Odrasle pa je nedvomno prese-netilo Lutkovno gledališče Ljubljana, ki je prikazalo Doktorja Fausta s skoraj stoletnimi lutkami slikarja Milana

Klemenčiča, rojenega v Solkanu l. 1875 (Solkanci so mu ob 120-letnici rojstva postavili spominsko ploščo na Pleničevem trgu), očeta slovenskega lutkarstva. Naj omenimo tudi vznemirljiv prikaz videmskega gledališča Delta Studios, ki nas je pope-ljal v mračne čase inkvizicije.

Od 2. do 6. t.m. je na goriškem gradu znani lutkar Ugo Sterpini posredoval umetnost izdelovanja mask iz preprostih materialov (časopisnega papirja, lepila, barv). Raznolike maske, ki so jih izdelali udeleženci tečaja (nekaj je bilo tudi slovenskih otrok), so razstavili v predverju občinske palače. Na gradu je predaval Remo Melloni, natančen poznavalec zgodovine lutkarstva.

Organizatorji so bili res zadovoljni s potekom festivala. Popoldanske predstave so privabile veliko število otrok, ki so tudi aktivno sodelovali. Tudi zanimanje za predstave za odrasle se je letos pomnožilo. Festival je zadobil enkratni čar tudi zaradi posrečene izbire prizorišč. Marsikateri gost ali celo Goričan je ponovno odkril, koliko lepih biserčkov skriva Gorica.

SOLKAN IN SVETA GORA-PLACUTA »POBRATENA«

Objavljamo besedilo zglede listine, ki je "od-žrla" odtujevalno mejo med sosedoma. Takšne poteze, ki si jih želijo in uresničijo ljudje - ne pa upravitelji - bodo porok, da proslavljanja 1000-letnice prve omenbe Gorice ne bodo lažniva retorika. Razveseljujmo se jih in odločno podpirajmo!

Podpisnika listine: levo Tomaž Marušič, desno Renato Boegan (Foto Bumbaca)

I. Predstavnik KS Solkan in Rajona Sveta gora-Placuta v Gorici, ugotavlja, da so med njunimi prebivalci spletene številne prijateljske in sorodstvene vezi, da je določeno območje Rajona Sveta gora-Placuta pripadalo župniji in občini Solkan, da so številni otroci iz enega in drugega območja obiskovali osnovno šolo Sokan, osnovno šolo Pod kapelo in druge šole v tem predelu Gorice, da so obstajali med obema krajema številni kulturni stiki in da na obeh območjih ob državni meji živijo številni dvolastniki z zemljišči na tej in drugi strani meje.

II. Upoštevač zgodovinska dejstva, navedena pod 1. točko te listine, so se krajani obeh območij zedinili, da je potrebno obstoječe dobre odnose še poglobiti in jih negovati prek izvoljenih insti-

tucij, to sta Krajevna skupnost Solkan in Rajon Sveta gora-Placuta v Gorici, tako da se sklene listina o prijateljstvu in medsebojnem sodelovanju.

III. Prijateljstvo in sodelovanje naj se odvija v kulturnem, športno-rekreacijskem in družabnem življenju, pri čemer se podpisnici zavezujejo, da se bosta medsebojno obveščali in vabili na vse kulturne in športno-rekreacijske prireditve s pravico do aktivnega sodelovanja.

IV. V skladu s 3. točko te listine se zavezujejo, da bosta storili najprimernejše korake za zblizevanje in druženje mladih v okviru šolskih, športnih in kulturnih prireditev ter storili vse za sodelovanje šol in šolnikov z njunega območja.

V. Ta listina je bila razglašena in javno podpisana v Solkanu dne 6. septembra 1996...

DAROVİ

ZA CERKEV v Števerjanu: v spomin na pok. Ano Marijo Tacco sorodniki 100.000; v spomin na pok. Olgo Rojc sestra in družina 250.000; nam cvetja na grob pok. Ivu Škorjancu žena in otroci z družinama 300.000, druž. Klanjšček 100.000, druž. Srebnik 100.000, prijatelji sinov 330.000; v spomin pa pok. mater druž. Kralj iz Trsta 100.000; N.N. 35.000; N.N. 50.000; Karlina Komic 50.000; za ogrevanje - N.N. 50.000, N.N. 50.000, Milka Mužič 50.000, Ema Planišček 55.000; N.N. 100.000; N.N. 100.000; N.N. 50.000; N.N. v zahvalo 200.000; N.N. 50.000; N.N. 20.000; namesto cvetja na grob pok. Karlu Gravnarju Jožef Stanič in hčere 150.000, Lojze Hlede Ščedno 50.000, Terpinovi 100.000, krstnemu botru 50.000, Slavica Gravnar 50.000 lir.

ZA CERKEV na Jazbinah: N.N. 30.000; v spomin na pok. R. Decarlo hči Gloria 200.000, Michela in Gerardo Falcicchia 30.000; druž. Quel in Silavan Medvešek

100.000; v spomin na pok. Antona Klanjščka N.N. 50.000; Delinca Tronkar 50.000; N.N. 50.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: Ivanka v spomin na moža Bepija 30.000; N.N. 10.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: namesto cvetja na grob Roberta Kernjus Claudia Ožbot Simenoni 20.000, druž. Zotti 30.000; N.N. 20.000 lir.

OSTALI DAROVİ NASLEDNJIČ

OBVESTILA

V KAPUCINSKI cerkvi sv. Frančiška je vsak četrtek od 15. do 16. ure za slovenske vernike ura molitve za duhovniške in redovne poklice.

GORENJE POLJE. V nede-ljo, 15. septembra, bo ob 16. uri na Gorenjem polju (An-hovo) spominska slovesnost za pokojnim žup. Izidorjem Zavadlavom ob 50-letnici njegove nasilne smrti. Po maši bo ob cerkvi kratka prireditev z blagoslovitvijo spomenika. Pela bosta pevska zbor iz Gorenjega polja in Marijinega Celja.

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega
VIKTORJA ŽERJALA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so se od njega poslovili in na katerikoli način sočustvovali z nami. Posebna zahvala naj gre msgr. Stanku Zorku in družinskemu zdravniku dr. Renatu Štoklju.

Hčerka Cvetka, sinova Edi in Franko ter ostalo sorodstvo.

11

ČETRTEK
12. SEPTEMBRA
1996

ŠOLSTVO V BENEČIJI: STARI PROBLEMI, NOVE REŠITVE?

ERIKA JAZBAR

Mesec september je od vedno sinonim za razmišljanje o zamejski šolski realnosti. V prvih dneh tega meseca se namreč začne niz statistik, primerjav, števil in stavkov o tem, kako se stanje na naših šolah spreminja, žal vsako leto na slabše, kako hud demografski padec doživlja naša skupnost in koliko slovenskih otrok prestopa vsako leto v italijansko šolo. Glas iz šolskih učilnic se tako pojavi na našem dnevnem časopisu nekaj tednov pred začetkom šolskega leta in nato ob novici racionalizacije ali krčenja kakšne izmed slovenskih šol. Ne bomo pozabili seveda na razna srečanja, ki jih prirejajo ob omenjenih priložnostih, vendar najpogostejše gre za nekajurna poznopoldanska razmišljanja, sicer zelo zanimiva, vendar tem ne sledijo konkretne iniciative.

V soboto so v špetrski občinski dvorani razpravljali o šolskih problemih beneškega teritorija na posvetu, ki ga je priredila Gorská skupnost za Nadiške doline pod naslovom *Šola, teritorij, skupnost*; srečanje je potekalo v italijanskem jeziku tudi zato, ker so na njem sodelovali vidni predstavniki šolske in politične oblasti, vendar tudi slovenska beneška beseda je za kratek čas zazvenela v omenjeni dvorani in ni naletela na vidne negativne posledice. Kot rečeno, so na špetskem posvetu med drugimi

Spet v šolo!

sodelovali videmski šolski skrbnik Valerio Giurleo, odbornica za kulturo na deželi Alessandra Guerra, univerzitetna docentka Silvana Fachin-Schiavi, pokrajinski odbornik za šolstvo Mauro Bigot ter drugi. Uvodne misli je spregovoril predsednik Gorské skupnosti ter slovenski špetrski župan Firminio Marinic, medtem ko je senator Darko Bratina objel srečanje z zaključnim razmišljanjem o dvojezičnosti in vedno aktualni evropski viziji.

Namen srečanja je bila predvsem podrobna analiza šolskega stanja v teh problematičnih goratih predelih in posledic, ki jih demografski padec in zapuščanje vasi prinašata šolskim strukturam v teh krajih; nadalje so si organizatorji prizadevali pri iskanju rešitev in pri načrtu za družbeno ter posledično šolsko oživitve tega multietničnega predela videmske pokrajine. Ob upravičeni kriti-

ki, ki so je bili deležni prejšnji politični in šolski predstavniki, je organizatorjem ter sodelujočim bilo povsem jasno, da je varianta dvojezične šole, kakršno poznamo v Špetru, najpametnejši odgovor na kritično družbeno stanje. Dejstvo, da je bilo sploh mogoče razpravljati o taki varianti z državnimi predstavniki oblasti, predstavlja nedvomno pomembno novost in dokaz, da se v Beneški Sloveniji res nekaj spreminja (tokrat končno na bolje). Sicer nam spregovorjene besede še ne jamčijo, da so omenjene osebnosti naklonjene naši etnični skupnosti, dokazujejo pa, da se zavedajo nujnosti spoštovanja multietnične realnosti in navezanosti beneškega človeka na svojo jezikovno specifičnost, ki sta edina mogoča temelja za oživitev oz. življenje beneških dolin ter njenih šolskih struktur.

Omenjene misli torej niso posebno inovativne, saj jih slovenski beneški družbeni delavci ponavljajo že nekaj desetletij; novo in pomembno je predvsem dejstvo, da temu prisluhnejo tudi tisti, ki dejansko nosijo odgovornost in razpolagajo s sredstvi (kljub besedam o avtonomiji šol). Kakor vedno, vendar tokrat nekoliko bolj optimistično, čakamo na njihove konkretne iniciative.

OBVESTILO

V BENEŠKI galeriji v Špetru od 13. do 25. septembra razstavlja **Herman Kosič** in **Alessandra Bernardis**. Otvoritev 13.9. ob 19. uri; urnik: vsak dan (razen ob nedeljah) od 17. do 19. ure.

UMETNIKI S PODROČJA ALPE-JADRAN ŽE ŠESTNAJSTIČ NA KOROŠKEM

Prvi teden septembra je za Sveče na Koroškem čas, da vas zaživi v živahni ustvarjalnosti ob slikarskem tednu, ki ga prireja slovensko prosvetno društvo Kočna. Gre za pobudo, ki že šestnajst let privablja v to vas pod Karavanke umetnike iz Slovenije, Koroške in širšega avstrijskega prostora ter iz našega zamejstva, a tudi slikarje iz sosednjega Veneta. Letos so v Svečah ustvarjali Črtomir Frelih iz Radomelj, Stane Jarm, ki deluje v Kočevju, Lojze Kalinšek iz Spodnega Brnika, Reinhard Bernsteiner iz Beljaka, ki živi in dela na Dunaju, Erna Pliem-Stoeckl iz Neumarkta in hrvaški slikar Franjo Likar, ki je zaradi vojne zapustil Sarajevo in sedaj živi v Celovcu. Umetnike iz dežele Furlanije-

Julijske krajine so zastopali Lucia Ghirardi iz Trsta, Andrej Kosič iz Gorice in Aleksander Starc, ki je sicer doma iz Krontovela, živi in deluje pa v Trstu. Ta raznolika družba likovnikov se je razporedila po vasi in si uredila atelje v Gorsetovi domačiji, v stari šoli in "pri Martincu". Vsak s svojim slogom, tehniko in sporočilno močjo je v tednu dni ustvarjal akvarele, olja, večje slike v mešani tehniki, a tudi kipe in moderne tridimenzionalne konstrukcije. Na sobotni predstaviti umetnin je bilo slutiti, da so ustvarjalci delali v zanimivem okolju, ki jim je izostrilo navdih. Za nekatere - npr. za Jarma in Kosiča - je bilo bivanje v Svečah tudi priložnost, da so duhovno podoživljali prijateljevanje s Francetom Goršetom, ki je umrl pred desetimi leti.

Organizatorji so tudi letos poskrbeli za nekaj vzporednih pobud. Slikarski teden se je začel s tradicionalnim piknikom članov Kočne. Ob otvoritvi so priredili tudi nastop furlanske skupine *Can-taran*, ki je zaigrala tudi več rezijanskih pesmi. Med tednom je z zanimivim kronološkim sporedom v dvorani pri Adamu nastopila dekliska vokalna skupina iz Brežic. Za odrasle so priredili tečaj za slikanje z oljem ali v akvarelni tehniki, za otroke pa dva tečaja: prvega za otroke od devetega leta dalje, drugega pa za mlajše, od treh do osmih let. Tečaj z otroki in starejšimi so tudi pomembna priložnost za utrjevanje znanja slovenščine.

B.O

SLOVENSKO POLETNO SLIKARSKO SREČANJE NA DUNAJU

LEV DETELA

Slikarska slovenska srečanja na Dunaju postajajo tradicija. Lani so na njih sodelovali vipavski primorski umetniki, naslednje leto je na vrsti Notranjska. Letos so potekala drugič, od zadnjega tedna v avgustu do prvega tedna v septembru s štirimi znanimi slovenskimi prekmurškimi umetniki.

V veliki stari zgradbi študentske ustanove duhovnika Luke Knaflja iz leta 1671 za socialno potrebne slovenske študente v prvem okraju jih je organiziral direktor slovenskega kulturnega središča, študentskega doma in hotela Korotan mag. Tone Levstek. Simpozij je povezal štiri značilne slikarje tudi v skupin-

skem delu in s strokovnimi razgovori. Akademski slikar Zdenko Huzjan je na večjih in manjših platnih oblikoval serijo živordečih abstraktnih slik z močnim čustvenim nabojem, ki ji je dal skoraj religiozno motiviran naslov *Zaupaj svojim ranam*. Slikarski izraz Nikolaja Beera je nekoliko drugačen, mehkejši, s pastozno nanesenimi barvnimi odtenki, v katerih se morda zasvetlika čar panonske zemeljske prostranosti. Marjan Gumilar je svoja razmerja do sveta ujel v serijo temnih, depresivno učinkujočih platen, ki morda odstirajo pogled na znani srednjeevropski pesimistični sindrom. Najmlajši udeleženec srečanja Mirko Rajnar (roj. 1961) je podobno kot njegovi slikarski kolegi abstraktno ekspresiven in ponuja tudi impulze z Dunaja (slika *Mesečina nad Dunajem*).

Nastala dela bodo od 3. oktobra na ogled v novi galeriji dunajskega središča Korotan, pozneje pa tudi v Murski Soboti.

ODMEV IZ AMERIKE

NOVA ITALIJANSKA OFENZIVA

PAVLE BORŠNIK

V listu *Ameriška domovina*, ki izhaja v Clevelandu, je 30. marca izšel članek o nekaterih vidikih italijansko-slovenskega spora, ki ga zaradi zanimivosti skoraj v celoti ponatiskujemo. Avtor med drugim omenja knjigo Pietra Brignolia, ki jo je pred meseci izdala Goriška Mohorjeva družba. Pavle Boršnik je po rodu Ljubljančan. Med vojno je bil član nacionalne ilegale, po njej pa je emigriral v Združene države. Skoraj dve desetletji je bil urednik slovenske sekcije radia Glas Amerike, pred upokojitvijo pa je bil v letih 1991-95 njen šef. Zdaj živi v Clevelandu.

Zdaj pa je nova generacija Italijanov sprožila novo ofenzivo proti Slovincem. Gre za preiskavo zločincev, ki so bili ob koncu druge svetovne vojne zagrešeni na Tržaškem nad tamkajšnjimi fašisti, katere so komunistični zmagovalci v precejšnji meri pobili in zmetali v poznane kraške "fojbe".

Italijansko pravosodno ministrstvo je obnovilo preiskavo teh dogodkov in menda že tudi sestavilo seznam oseb, ki naj bi nosile odgovornosti za ta dejanja. Na seznamu naj bi bili Slovenci, Hrvati in tudi Italijani, po vsej priliki komunisti.

Čeprav je namen sedanje preiskave brez dvoma spraviti v zadrego današnjo slovensko vladno in vso Slovenijo ter tako vreči

dateske na slovenskih tleh med drugo svetovno vojno?

Zakaj smo Slovenci takšni zamudniki v zadevah, ki se nanašajo na našo narodno usodo, v medsebojnih prepirih pa tako smrtno odločni in neustavljivi? Italija s svojo vlado na čelu protestira zaradi nekaj desetnih hiš, ki naj bi bile odvzete njenim "esulom" na slovenski obali, Slovenija pa molči o stotinah pogorišč po Dolenjski in Notranjski, o stotinah nedolžnih žrtev, talcev, na Rabu umrlih in v Gonarsu preganjanih?

Vseeno: bolje pozno kot nikoli. Zahtevati pa moramo, da bo italijanska oblast s isto doslednostjo, s katero zahteva razčiščenje vprašanja kraških fojb, reševala tudi slovensko pritožbo in zahtevo po zadoščenju za vse nad našimi ljudmi zagrešene zločine med italijansko okupacijo slovenskih ozemelj od leta 1919 naprej.

Ni še znan obseg slovenske protiakcije glede tega vprašanja, morda pa bi kazalo, da ljudje med nami, ki so bili sami žrtve ali priče italijanske ofenzive leta 1942, zapišejo svoje spomine na tiste dni, da bi se morebitno vključili v matična prizadevanja na tem področju. Slovenija je, navsezadnje, ena sama. Po rodu in krvi smo tudi mi njen del; njena usoda je tudi naša usoda.

Vsem, ki smo doživljali drugo svetovno vojno na slovenskih tleh, je za vselej ostala v spominu tudi italijanska ofenziva poleti 1942. Ta naj bi ozemlje takojmenovane Ljubljanske pokrajine očistila partizanskih enot. Rezultat pa je bil popolnoma drugačen razen morda fašističnih bataljonov, sestavljenih povečini iz napol kriminalnih elementov. Italijani niso kazali nobenega navdušenja za preganjanje partizanov po slovenskih gozdovih. Ponujala se jim je vse bolj enostavna rešitev: zagorele so slovenske vasi, ljudje pa so romali na Rab, v eno najhujših koncentracijskih taborišč takratne Evrope.

Požiganje, ubijanje in preganjanja Slovencev je bilo tolikšno, da je vzbudilo ogorčenje in žalost celo med samimi Italijani, kot priča monsinjor Pietro Brignoli, vojni kurat 2. polka sardinskih grenadirjev, ki je bil intenzivno udeležen v tej ofenzivi.

Brignoli je zapustil pretresljiv dnevnik, v katerem opisuje dogajanja na slovenskih tleh med to italijansko ofenzivo. Pod naslovom "Sveta maša za moje ustreljene" - "Santa messa per i miei fucilati" opisuje divjanje italijanske soldateske v vojni proti "ribellom", kjer se je vsakodnevna akcija navadno končala z ustrelitvijo večjega ali manjšega števila slovenskih kmetov, ki niso imeli z "ribelli" nobenega opravka in katerih edina krivda je bila, da so živeli na ozemlju, preko katerega so se ti "ribelli" premikali.

RAZLIKE, SUMNIČENJA, PREDSDODKI...

MARJAN DROBEŽ

Splošne (državnozborske) volitve v Sloveniji bodo 10. novembra, a tudi o tem datumu so nastale polemike. Predvolilna kampanja naj bi bila strpna in umirjena, toda je polna sprenevedanj in obračunavanj med političnimi strankami.

Politične stranke v Sloveniji so zagotovile, da bodo vodile strpno in umirjeno predvolilno kampanjo, toda le-ta se je že v začetku spredila. Začel se je torej čas volilnih obljub, utemeljevanja programov posameznih strank, ki naj bi zagotovili utrjevanje demokracije, gospodarski in družbeni razvoj ter sploh splošno blaginjo države. Žal pa je to tudi obdobje velikih sprenevedanj, nizkih udarcev in srđitega obračunavanja med strankami. Pri tem z različnimi vlogami sodelujejo vsi najvišji akterji slovenske politike, namreč predsednik države, parlament, vlada in seveda stranke. Iz razlogov, ki jih je najbrž delno tudi samo povzročilo, pa so politiki v predvolilne polemike pritegnili celo Ustavno sodišče.

Demokracija in obstoj nove slovenske države sicer nista ogrožena, toda rezultati volitev bodo odločili o tem, v kakšnem političnem in ideološkem okviru se bo v naslednjih štirih letih "dogajala" Slovenija. T.i. pomladne stranke zatrjujejo, da bodo volitve pomenile nekakšen vrh boja med silami in strukturami prejšnje komunistične države ter tisto politično opcijo, ki se edina resnično zavzema za demokracijo in sploh v vsakem pogledu stabilno Slovenijo. Vendar se tudi znotraj obeh taborov

pojavi razlike, sumničenja in predsodki. V stranki Slovenskih krščanskih demokratov in v Slovenski ljudski stranki se najbolj bojé, da bi obe stranki postali podrejeni socialdemokratom oz. njihovemu predsedniku Janezu Janši, ki ne prikriva težnje, da bi postal edini in največji predstavnik omenjenih t.i. strank slovenske pomladi. Miroslav Mozetič, eden od vodilnih predstavnikov Slovenskih krščanskih demokratov ter podpredsednik državnega zbora, o takem "vodstvu" Socialdemokratske stranke takole razmišlja: "Kako naj volivci glasujejo za krščanske demokrate, če ti po trditvah uglednih predstavnikov novih strank sodelujejo s komunisti? Stranko Slovenskih krščanskih demokratov bi nekateri želeli bodisi uničiti bodisi prisiliti, da se bo podredila idejam Janeza Janše. Slovenci naj sami presodijo, če je to za mlado in krhko demokracijo pri nas dobro ali slabo. Janšev večinski volilni sistem ne bi prinesel poštenih volitev in zmage novih demokratičnih strank (pomladnih), pač pa njihov poraz. In spet bomo iskali krivca."

Takšne trditve socialdemokrati seveda zanikajo oz. zavračajo, politiko in program te stranke pa v svoji prvi številki obširno predstavlja in utemeljuje Demokracija, novi tednik Socialde-

mokratske stranke. Odgovorni urednik novega glasila je Marcel Koprol, v uredniškem odboru pa sta tudi nekdanji znani slovenski oporečnik Viktor Blažič, ki je pred leti izstopil iz stranke Slovenskih krščanskih demokratov, ter Ivo Žajdela, nekdanji časnikar pri dnevniku Slovenec. Na območju skrajne levice se novemu tedniku socialdemokratov postavlja proti tednik Panorama, ki naj bi bil glasilo "naših ljudi". Njegov izdajatelj je Delavska enotnost, "časopis slovenskih delavcev". Pri založbi tega časnika je ob začetku predvolilne kampanje izšla knjiga Spomenke Hribar z naslovom Svet kot za-

rota, v kateri poskuša obračunati z osebnostjo Janeza Janše in njegovo vlogo v slovenski državi in politiki.

O zapletenem političnem stanju v Sloveniji in pomenu bližnjih volitev priča tudi poziv volivcem, ki ga je objavil uredniški odbor Tretjega dne, revije katoliških izobražencev v Sloveniji. V dokumentu je poudarjena tudi naslednja misel: "Šest let po prvih svobodnih volitvah postaja vse bolj očitno, da samostojna slovenska država še ni vzpostavljena v celoti. Doseženi sta neodvisnost in demokratična državna ureditev. Ni pa v zadovoljivi meri zaživel in načel demokracije pravni sistem, še manj pa so ta načela zaživila v zavesti državljanov Slovenije. Zaradi tega je potreben korenit obračun s preteklostjo, saj bomo le tako dosegli, da uveljavljanje demokracije ne bo neprestano ovirano in ogroženo."

ALI BO USTAVNO SODIŠČE LAHKO UMIRILO POLITIČNE STRASTI?

V predvolilni kampanji nekatera javna glasila obtožujejo Ustavno sodišče, da se je preveč "spolitiziralo" in da kaže naklonjenost socialdemokratski stranki oz. njenemu predsedniku Janezu Janši. Najvišje sodišče v državi na take obdolžitve seveda ne odgovarja, kljub temu pa bo imelo važno vlogo pri napornem in zapletenem razčiščevanju odnosov v politiki oz. dilem pred volitvami. Zlasti naj bi odločilo,

kdaj bodo v Sloveniji izvedeni štirje referendumski sprejembi volilnega sistema. Morebitnih sprememb volilnih pravil za letošnje volitve zaradi kratkih rokov po splošnem mnenju še ne bi mogli zakoniti. Janez Janša meni drugače ter izjavlja, da volitve, ki bi bile izvedene po sedanjem sistemu, ne bi bile legitimne. Razplet teh sporov sodi v pristojnost Ustavnega sodišča, ki je - oz. bo - odločalo v teh dneh. M.

GORIŠKA BRDA

DNEVI POEZIJE IN VINA

Zadnji teden v avgustu je v Medani in drugih vaseh goriških Brd potekal zanimiv festival Dnevi poezije in vina, ki se ga je udeležilo 19 pesnikov in pesnic mlajše in srednje generacije iz Slovenije, Velike Britanije, Nemčije, Madžarske, Makedonije, Italije, Estonije, Hrvaške, Poljske in Rusije. Srečanje so pripravili študentska organizacija ljubljanske univerze in predstavniki vinogradnikov v Medani, posebno Aleks Klinec ter občina Brda. Ves teden so v večernih urah potekali recitali posameznih pesnikov pod staro murvo na dvorišču Gradnikove domačije in iz večera v večer je bilo več poslušalcev. Pesniki so si s pomočjo Osnovne šole Dobrovo ogledali briške zanimivosti in en večer poezije so pripravili tudi v Šmartnem.

Izreden je bil zaključni večer v kulturnem domu v Medani, kjer je poleg vseh pesni-

kov nastopil tudi kvartet Enzo Fabiani. Enolog Zvonimir Simčič je predstavil predavanje o briški rumeni rebuli. Za popularizacijo pa je poskrbela slovenska vinska kraljica Lidija Maurotič, ki je odrezala prvi grozd in s tem simbolično odprla letošnje trgatev. Pesniki so stanovali v Medani in na zaključno prireditev so jih vozili na elegantnih vozovih s konjsko vprego in jih s tem primerno počastili.

Ob srečanju je izšel zbornik na 179 straneh, v katerem je z nekaj pesmimi v slovensščini, angleščini in v jeziku avtorja predstavljen vsak sodelujoč pesnik. Pri izidu je sodelovala občina Brda. V uvodu v zbornik je kratka predstavitev briške preteklosti, Briško sadjarstvo, vinogradništvo in umetnost v preteklih stoletjih, ki ga je pripravil Peter Stres, in oris sedanjih hotenj z naslovom Brda danes - Brda jutri, ki ga je napisal arhitekt Izidor Simčič.

Prireditev bo postala tradicionalna in tako imamo v Brdih poleg Gradnikovih večerov, ki na visokem umetniškem nivoju potekajo sredi novembra in imajo v konceptu prikaz dosežkov goriške umetnosti, še dneve poezije in vina, ki se prav tako naslanjajo na tradicijo umetnosti Alojza Gradnika. S.P.

SPOMINSKO OBELEŽJE DR. JOSIPU SREBRNIČU

V novi slovenski državi postopoma tudi na uradni ravni podeljujejo priznanja velikim ljudem iz naše preteklosti, takim, ki so bili dolga desetletja iz političnih in ideoloških razlogov potisnjeni v pozabo. Med njimi je tudi dr. Josip Srebrnič, znameniti Solkanec in dolgoletni škof na otoku Krku. Na njegovi rojstni hiši v Solkanu (v Solški ulici št. 6) mu bodo v

soboto, 14. septembra, ob 18. uri odkrili spominsko ploščo. Slovesnost pripravlja Mestna občina Nova Gorica ob sodelovanju Krajevne skupnosti in drugih organizacij v Solkanu.

Dr. Josip Srebrnič je bil izredno dober in plemenit človek, velike nadarjenosti in znanja, trdnega značaja, zelo delaven, globoko veren. Vodstvo škofije na otoku Krku je prevzel 23. decembra 1923 in visoko službo opravljal do 24. novembra 1964. Bil je tudi profesor v bogoslovnem semenišču v Gorici ter se stalno in odločno zavzemal za pravice Slovencev in Hrvatov iz tedaj okupiranih območij na Primorskem in na Krku. Bil je skromen človek, asketsko strog tudi do samega sebe, za svoje škofovsko geslo pa si je izbral besede sv. Pavla "Stojte močni v veri". Tudi kot škof je bil preprost, priazen in ljubezniv z vsakomer. Na njegovo bogato in ustvarjalno življenje so Solkanci pa tudi vsi Slovenci ponosni. M.

Solkan in goriška mestna četrt Sveta gora-Placuta "prijatelja"

Med proslavljanjem krajevnega praznika v Solkanu so slovesno podpisali tudi Listino o prijateljstvu in sodelovanju med Solkanom in območjem Svetogorske četrti s Placuto v Gorici. S tem so bili obnovljeni stiki, ki so bili zaradi nove državne meje med tedanjo Jugoslavijo in Italijo in političnih razmer leta 1947 nasilno pretrgani. Svetogorska četrt in Placuta sta do leta 1927 spadali pod občino Solkan, ki pa je bila tega leta ukinjena. Omenjeno območje v Gorici je do leta 1947 spadalo pod solkansko župnijo oz. faro, zaradi česar je več razlogov, ki bodo lahko spodbujali prijateljstvo in sodelovanje med Solkanom ter območjem Svetogorske četrti in Placute v Gorici (gl. str. 11). - M.

Vipavska mlekarina izvaža tudi v Italijo

Mlekarina v Vipavi, ki sodi pod poslovni sistem kmetijskega podjetja Agroind Vipava 1894, hitro razvija in posodablja proizvodnjo, tako da predela že 4 % vsega mleka v Sloveniji. Na tržiščih se sooča z veliko konkurenco zlasti iz držav članic Evropske zveze, ki proizvajajo skupaj kar tretjino svetovne proizvodnje mleka. Kljub temu pa je mlekarina v Vipavi letos izvozila za milijon nemških mark mleka in mlečnih izdelkov v Bosno in v Italijo. Pričakujejo, da bo zlasti prodaja mleka v Gorici in Trstu v prihodnje narasla, saj sta bili obe mesti v preteklosti veliki porabniki mleka iz Vipavske doline. Ob tem naj omenimo, da prodaja živine in govejega oz. telečjega mesa v Trstu poteka brez večjih težav. Samo družba Mesna industrija Primorske v Kromberku pri Novi Gorici bo letos prodala v Trstu za okoli 5 milijard lir goveje živine in raznega mesa. - M.

V Vipavi obnovljen vodomet (fontana)

Prižadevanja za ureditev Vipave so dala nov sad. Prejšnjo nedeljo zvečer so namreč v okviru tradicionalnega praznika Vipavska trgatev izročili namenu obnovljen vodnjak oz. vodomet, fontano. S svojo lego v osrednjem parku je bil v preteklosti del Lanthierijevega gradu. Prvotna fontana je bila zgrajena pred stoletji, v obdobju renesanse in baroka. Pozneje so jo večkrat spreminjali in preurejali. Načrt za obnovo, ki je potekala med letoma 1938-39, je izdelal znani slovenski arhitekt in rojak s Krasa Maks Fabiani. Pred približno štirimi leti je vodomet prenehal delovati, ker zanj ni nihče skrbel. Zdaj so ga torej obnovili, ponoči pa bo razsvetljen. Načrte za preureditev fontane sta izdelala Silva Vovk, arhitektka iz Ajdovščine, in Peter Maly, kipar in restavrator iz Ljubljane. Obnova je stala okoli 2 milijona tolarjev, ki sta jih z enakim deležem po milijon tolarjev prispevala občina Vipava in ministrstvo za kulturo Slovenije. - M.

Slovesnosti ob jubilejih v Ročinju

V Ročinju blizu Kanala ob Soči potekajo slovesnosti ob 900-letnici prve omembe tega naselja, 700-letnici tamkajšnje duhovnije in ob 250-letnici posvetitve cerkve Sv. Andreja. Začele so se v soboto, 24. avgusta, združili pa so jih s praznikom Krajevne skupnosti. V petek, 13. septembra, bodo odprli razstavo fotografij z naslovom Od Doblarja do Ajbe. V nedeljo, 15., bo sveta maša, po njej pa otvoritev razstave likovnih del. Program slovesnosti predvideva za v soboto, 21. septembra, ob 20. uri blagoslov obnovljenih križev pri cerkvi Sv. Pavla in bogoslužje. Slovesnosti se bodo zaključile v nedeljo, 22. septembra. Ta dan bo ob 14. uri srečanje pritrkovalcev iz raznih krajev, ob 17. uri pa se bo začela slovesna maša ob 700-letnici župnije. - M.

Karmeličanski samostan v Mirni peči na Dolenjskem

Sv. Terezija Avilska je ustanovila karmeličanski red, ki je kontemplativnega značaja, kar med drugim obvezuje sestre, da ne zapuščajo samostanskega prostora razen v izjemnih primerih (zdravstvene potrebe, volitve itd.). Slovenci imamo lep nov samostan v Sori pri Medvodah, drugi pa raste na Dolenjskem v Mirni peči. Leta 1992 je tamkajšnja domačinka Angela Mekše zapustila svojo domačijo karmeličankam, pod pogojem, da bodo na tistem mestu ustanovile samostan. Po velikih ovirah so stekle priprave. Tako je Kongregacija 10. maja letos dala dovoljenje za ustanovo. 15. maja je bilo podpisano gradbeno dovoljenje. Sestram so domačini izredno naklonjeni, prav tako občina Novo mesto. 1. junija so začeli z izkopom, po le treh dneh je začeto delo blagoslovil tamkajšnji župnik. Idejno zasnovo stavbe - v obliki črke U - je naredil ing. Karel Gregorc, načrt Biro Jože Kastelic, graditelj je GPG Tehnika Novo Mesto, katere direktor je domačin iz bližnje vasi Orkljevce ing. Drago Muhič, ki dela skupaj z gradbenikom ing. Stanetom Zaletem, prav tako domačinom. Dokončani so kletni prostori in zalili so že prvo ploščo nad pritličjem. Sestre upajo, da bo stavba pod streho do zime. Prostora bo za trinajst redovnic, sedaj so tam štiri sestre.

Kdor želi prispevati kakšen dar, to lahko stori na uredništvu našega lista. Za morebitne informacije pa se lahko obrnete tudi na telefon 0481/78004. --

LILIJA - CVET KRASNIH BARV

Lilija, ena najstarejših okrasnih rastlin v Evropi, spada med poznopomladansko oz. zgodnjepoletno cvetje. Rod lilij je zelo bogat, saj poznamo skoraj 90 vrst, gojijo pa se tudi hibridne vrste, ki naravnost presenečajo z živimi barvami. Lilije zelo cenijo cvetličarji, pa tudi na vrtu so zelo hvaležne, saj navadno bogato cvetijo in nam vsaj na 3-4 tedne krasijo domove. Ob gojenih lilijah poznamo tudi divje, ki cvetijo po gmajnah, gozdovih in robovih, so pa strogo zaščitene. Ko se veselimo na krasne barve lilij, je prav, da pomislimo na

njihovo sejanje. Čebulice hibridnih lilij posadimo v jeseni ali zgodaj spomladi. Za limbar ali belo-alozijeve lilije pa velja, da jih lahko sadimo samo jeseni, lahko že septembra, da že pred zimo razvije prve liste. Pred mrazom moramo lilije zavarovati s kupom listja ali zrelem hlevskim gnojem. Pred sajenjem tla obogatimo s kompostom ali zrelem gnojem. Rade imajo sonce, pri koreninah pa senco. Sadimo jih od 10 do 30 cm globoko. Lilije so kar

zahtevne rastline, dobro uspevajo v prepustnih humusnih tleh in ob enakomerni vlagi. Paziti moramo, da voda ne zaseje v tleh, ker drugače čebula gnije; zato je dobro, da med zemljo pomešamo nekaj grobega peska. Na težkih ilovnatih tleh pa moramo skopati nekoliko globljo luknjo, na dno damo kamenje, ki bi omogočalo odtekanje vode in šele nato prst ter posadimo čebulice. Lilije razmnožujemo na različne načine. Tiste, ki naredijo seme, lahko tudi posejemo,

bolj preprosto pa pridemo do novih rastlin z delitvijo čebulic. Najbolj znana, bela lilija razvija v tleh čebule, ki so med seboj le rahlo povezane. Če jih ne razdelimo, se lahko poslabša cvetenje. Zemljo previdno odstranimo, dvignemo skupino čebul, jih razdelimo in spet posadimo. Najprimernejši čas za to delo je za bele lilije, ko listje odmre. Pozno jeseni bodo te čebulice že pognale in zato moramo poskrbeti, da jih bomo tudi primerno zaščitili pred zimskim mrazom. Ostale lilije pa lahko razdelimo med mirovanjem, torej pozno jeseni ali zgodaj spomladi.

M.T.

DAVČNE NOVOSTI PRI PRODAJAH NEPREMIČNIN

DAMJAN HLEDE

Prodijev finančni manever (zakonski odlok št. 323/96, ki je bil potrjen - z nekaterimi popravki - z zakonom št. 425/96) je sicer precej zamotano zakonodajno tehniko spremenil obdavčenje prodaj stanovanjskih nepremičninskih enot (vanj se lahko štejejo stavbe, ki spadajo v katastrske kategorije od A1 do A11, razen A10) s strani imetnikov davčne številke IVA.

Novost je v skopih besedah naslednja: prodaje stanovanj bodo odslej proste davka IVA (ki je doslej bremenil omenjene pogodbe s proporcionalnim davkom v višini 10%) in bodo podvržene registrskemu davku v višini 8%. Izjemo predstavljajo podjetja, ki so stanovanje tudi zgradila ali na njem izvršila popravila, ki jih predvideva zakon št. 457 z dne 5. avgusta 1978 (člen 31, 1. odstavek, črke c), d), in e)), in podjetja, ki se ekskluzivno ali prvenstveno ukvarjajo s prodajo nepremičnin (tako imenovane "immobiliari"): njihove nepremičninske prodaje bodo še naprej podvržene davku IVA. Sprememba bo torej zadevala tiste podjetnike, ki se ne ukvarjajo prvenstveno s trgovanjem stanovanj, ampak izvedejo takšne operacije le v posameznih primerih.

Druga novost obstaja v tem, da podjetja, ki bodo odslej v primeru prodaje stanovanja podvržena registrskemu davku, ne bodo več mogla odbiti od svojih dohodkov davka IVA, ki so ga morala plačati, ko so stanovanje kupila. Za ostala prej omenjena podjetja, katerih nepremičninske prodaje bodo še naprej podvržene davku IVA, bo tudi možnost odbitka še naprej veljala.

Zakon, ki vnaša te novosti, je v veljavi od 20. junija letos, zato so slednje veljavne za vse prodaje, ki so bile izvedene od tega dne dalje. Ker pa je vplivno področje teh novosti precej obširno, je prav, da si zainteresirani preberejo poleg omenjenega zakona 425/96 tudi okrožnico finančnega ministrstva št. 182/E z dne 11. julija 1996 in okrožnico Assonime št. 85 z dne 25. julija 1996.

D.H.

MOŽNOST DAVČNEGA KONKORDATA TUDI ZA POSREDNE DAVKE

Dne 7. septembra je z objavo v italijanskem Uradnem listu stopil v veljavo pravilnik, ki izvaja člen 2-ter zakonskega odloka št. 564/94 (sprejetega kot zakon št. 656/94) in razširja možnost davčnega konkordata, ki je bil doslej predviden le za davke na dohodke in za davek IVA, tudi na vse druge posredne davke: davek na dedovanja in darila, registrski davek, katastrski in hipotekarni davek, davek Invim.

Zakon nudi davkoplačevalcem možnost, da pristopi k ugotovitvi višje davčne osnove, ki so jo opravili davčni uradi. Predmet ugotovitve in pristopa je prodajna vrednost ali vrednost, ki je bila prijavljena v nižji meri od katastrske. Kdor je torej npr. v prijavi dedovanja ali pa v kupoprodaji ali darilni pogodbi označil določeno vrednost stvari ali pravic (predvsem pridejo v poštev vrednosti zemljišč), ki jo je potem davčni urad štel za prenizko, bo odslej skoraj popolnoma oproščen sankcij, če bo pravočasno pristopil k popravku davčnega urada in odplačal preostalo davčno vsoto.

Pravilnik predvideva, da bodo sami davčni uradi v primeru ugotovitve višje davčne osnove poslali zainteresiranim posameznikom poseben poziv, na podlagi katerega bo potem možno opraviti na davčnem uradu zgoraj omenjeni pristop. Če pa bodo davčni uradi poslali kar direktno sporočilo ugotovitve davčne osnove, bo davkoplačevalec lahko na navadnem papirju oblikoval prošnjo za ugotovitev s pristopom, na katero bo moral urad odgovoriti v petnajstih dneh.

Konkordat daje možnost, da se izognemo davčnemu sporu in v kratkem času pridemo z davčnim uradom do rešitve zadeve. Ko davčni uradi ne bodo sprejeli konkordata, bo imel davkoplačevalec še vedno možnost priziva na prvostopenjsko davčno komisijo, kjer mu bo dana še ena možnost za hitro rešitev zadeve: možnost poravnave na prvem zaslišanju.

D.H.

OKROŽNICA SDGZ

FISKALNE IN DRUGE NOVOSTI TER OBVEZNOSTI

FINANČNI ZAKON "PRODI"

Finančni zakon, ki ga je italijanski parlament sprejel v začetku avgusta, vsebuje veliko novosti, ki niso odmevne, zato bomo navedli samo tiste, ki so zanimive za večino:

- dodatni 20%-ni davčni odtegljaj (poleg 27%-nega) na obrestih, ki so dozorele na gotovinskih zneskih ali na vrednostnih papirjih, ki so dani v garancijo družbam ali individualnim podjetjem s strani družbenikov oz. lastnikov le-teh;
- 27%-ni davčni odtegljaj (prej 30%) na dozorelih obrestih na tekočih računih v bankah in na pošti;
- 27%-ni davčni odtegljaj na dozorelih obrestih na bančnih vrednostnih papirjih vezanih ne več kot 18 mesecev (prej 12,5%);
- spremeni se sistem obveščanja o neplačanih zneskih davka IVA pri letnih prijavah in glob; zvišajo se na 60% v primeru poravnave v 30 dneh in na 100% po 30 dneh;
- spremembe pri količnikih IVA za prodajo nepremičnin;
- fiksna registrska, hipotekarna, katastrska in zapuščinska taksa je povišana na 250.000 lir;
- spet je možno sanirati knjigovodske in formalne napake do 30.6.96; plačilo je treba opraviti do 15.12.96;
- 1.000.000 lir za individualna podjetja;
- 1.500.000 lir za družbe oseb (snc, sas itd.);
- 2.500.000 lir za družbe kapitalov.

DENARNI PRISPEVKI MINISTRSTVA ZA ZUNANJO TRGOVINO

V Uradnem listu z dne 9.7. t.l. je bil objavljen dekret ministrstva za zunanjo trgovino, s katerim se določajo kriteriji za financiranje projektov o sodelovanju z državami srednje in vzhodne Evrope (Slovenija, Hrvaška itd.) v smislu zakona št. 212 z dne 26.2.92. Glavne značilnosti:

Projekti:

- izobraževanje kadrov;
- tehnična pomoč;
- izobraževanje in pomoč pri institucionalno-pravnih zadevah;
- študije o realizaciji projektov v industriji, kmetijstvu, prevozu, telekomunikacijah, distribuciji, turizmu, na področju energetskih virov in pri sanaciji okolja.

Interesenti:

- med drugimi (razni privatni in javni inštituti, gospodarska združenja, itd.) tudi podjetja in družbe s posebnim poudarkom na srednjemalihi podjetjih.

Rok za predstavitev prošnje je 30. september 1996.

Višina prispevka znaša 60% stroškov.

Vse ostale informacije lahko dobite na sedežu Združenja.

SPREMNI LIST (BOLLA D'ACCOMPAGNAMENTO) ODPRAVLJEN

Z uvedbo posebnega pravilnika je vlada ukinila obveznost izdajanja spremnega lista. Dispozicija stopi v veljavo petnajst dni po objavi v Uradnem listu. Predvidevamo, da bo to približno na polovici septembra.

Za vse še nerešene spore in globe v zvezi s spremnim listom bo vlada izdala sporočilo.

Po ukinitvi spremnega lista mora biti blago pri prevozu opremljeno z navadno dobavnico, samo v primeru kasnejše izdaje fakture. Dobavnica je neformalna, mora vsebovati podatke pošiljatelja, prejemnika, morebitnega prevoznika, datum prevoza in količino blaga.

STATUT DAVKOPLAČEVALCA

Vlada je pripravila predlog zakona, ki bo urejal in varoval pravice davkoplačevalca v razmerju z državno finančno upravo. Ko bo zakon sprejet in bo Statut davkoplačevalca stopil v veljavo, bomo podrobneje poročali o njegovi vsebini.

REGISTER PODJETIJ PRI TRGOVINSKI ZBORNICI

19. februarja t.l. je začel poslovati Register podjetij pri Trgovinskih zbornicah. Individualna podjetja - to je mala podjetja, ki ne opravljajo obrtne dejavnosti - bo Trgovinska zbornica avtomatično vpisala v omenjeni Register do 30.10. t.l. Ostala individualna podjetja, ki nimajo gornjih značilnosti, morajo sama poskrbeti za vpis do 15.11.1996.

To ne velja za družbe; velja pa za družbe "di fatto", ki se morajo spremeniti v drugo obliko do 26.1.1997.

NADOMESTILO INPS ZA PREDČASNO PREKINITEV TRGOVSKEGA OZ. GOSTINSKEGA POKLICA

Od 1. januarja letos je v veljavi zakon, ki predvideva, da INPS izplača nekaterim trgovcem in gostincem mesečno nadomestilo v znesku 659.050 lir v primeru predčasne prekinitve samostojnega trgovskega poklica.

Pogoji za pridobitev nadomestila so:

1. popolna prekinitve podjetniške dejavnosti;
2. izbris iz Registra podjetij in REC;
3. ženske morajo imeti vsaj 57 let, moški pa vsaj 62 let;
4. v trenutku prekinitve dejavnosti morajo imeti interesenti plačane prispevke v zadnjih petih letih.

POT DO SREČE

JELENA STEFANČIČ

Civiliziran človek mora razširiti srce, tako kot je povečal možgane, da bo presešel sam sebe, da bo dosegel miselno svobodo brez omejitev. Samo tako se bo približal podobi Človeka z veliko začetnico, o katerem je sanjal Maksim Gorki.

Kolikokrat se iskreno vprašamo in si pošteno odgovorimo, ali tudi nam ne vladajo stvari, namesto da bi jim vladali mi, da bi nam stvari služile.

Kako naj se posvetimo globokim in zanimivim vprašanjem človeškega rodu, njegove usode, njegovih radosti in bolečin, če pa bremenijo vse naše misli drobne in nepomembne stvari o tem, kako bi uveljavili svoj navidezni prestiž? Nedvomno lahko samo človek, ki se osvobodi vladavine malenkostnih skrbi, spozna, da je življenje dosti bolj prijetno, kot je mislil prej, ko ga je vznemirjala vsaka drobnarija. In vendar ne potrebujemo za tak uspeh nič drugega kot malo

boljše življenjske filozofije in nekaj miselne discipline. Nobena stvar ni vesoljnega pomena, zato proč s kopico odvečnih skrbi, ki niso nič drugega kot neka oblika strahu, vse oblike strahu pa povzročajo utrujenost - po nepotrebnem. Naš način življenja mora izvirati iz naših najglobljih pobud (Walt Disneyovo načelo je: "Bodi to, kar si!"), ne pa iz slučajnih želja in modnih okusov naših slučajnih sosedov ali slučajnih sorodnikov. Prav tako ne smemo pričakovati, da se bodo drugi zanimali za nas bolj kot mi sami zase.

DALJE

ŽENSKA ODBOJKA

KONČNO JE NASTALA
ZDRUŽENA EKIPA!

ERIK DOLHAR

Kaže, da sta se vodstvi Športnega združenja Sloga in Odbojarskega kluba Bor vendar sporazumeli, da ju bo v letošnji sezoni ženske B-2 lige zastopala združena ekipa. Svoje reprezentančne ženske odbojarske ekipe nismo imeli od časov slavnega Mebla. Sedanji dogovor predvideva sestavo skupne ekipe, ki bo pod imenom Koimpex in z oznako združene ekipe nastopila v ženski B-2 ligi. Ekipo bodo sestavljale igralke Bora in Sloge, ki so do lani zastopale barve matičnih društev v članski C-1 ligi. Trener novoustanovljene združene ekipe bo dosedanj Slogin trener Branko Sain, njegov pomočnik pa bo kot lani pri Koimpexu Bruno Križman. Domače tekme bo ekipa igrala na stadionu 1. maja v Trstu, kjer bo tudi trenirala. Za federacijo bo nosilec lige uradno Sloga, po dogovoru pa si društvi delita lastništvo lige, kar je tudi razlog, da se bo Bor odpovedal igranju v državni C-1 ligi, v kateri bo tako slovenske barve branila edinole goriska Olympia, pri kateri je vlogo trenerja prevzel dosedanj Borov trener Marko Kalc. **Športni vodja Odbojarskega društva Bor Igor Može** je po doseženem sporazumu izjavil: "Labko rečemo, da je končno nastopil trenutek, ki je za našo žensko zamejsko odbojko izredno pomemben, saj je prišlo do dogovora med našima glavnima društvoma, ki se na Tržaškem ukvarjata z žensko odbojko. Resnici na ljubo je bilo to težko pričakovati po pomladanskem derbiju, ki je zaostрил ozračje med društvoma s polemikami, ki so nastale prek časopisja in ostalih medijev. To je sedaj za nami. Čez celo poletje so se vrstili sestanki o tem, kako bi to stvar uredili. V določenem trenutku je izgledalo, da tudi tokrat do dogovora ne bo prišlo. Na koncu pa je vendarle prevladala tista sila, ki je za sodelovanje. To je zelo pomembno, saj je bila to edina pametna poteza, ki sta jo lahko društvi storili pred začetkom te sezone. Če se bo odločitev izkazala za uspešno, bo labko postavila temelje tudi za nadaljnje sodelovanje v prihodnjih letih in za rast naše odbojke. Mislim, da je prvi korak storjen, temu pa bodo morali seveda slediti še drugi koraki, kot je, denimo, konkretna izdelava širšega programa, ki bi zaobjemal tudi ostala slovenska društva, ki se ukvarjajo z odbojko. Verjetno bo treba v končni fazi sodelovati tudi z italijanskimi društvi (?), se pravi, da bo treba vendarle ustvariti ekipo, ki bo reprezentativna ne samo za našo slovensko odbojko, temveč za celotno tržaško odbojko. Vendar o tem kasneje, verjetno celo v prihodnjih letih. Zaukrat mislim, da je treba preveriti v sezoni, ki je pred nami, kako se bo ta pobuda obnesla. Prve ocene bodo tako padle v prihodnjem letu in upamo, da bodo pozitivne."

66. OBLETNICA USMRTITVE BAZOVIŠKIH JUNAKOV

DOBER ODBOJARKSKI
TURNIR IN MNOŽIČEN
SPOMINSKI POHOD

V soboto, 7. t.m., je bil v openski telovadnici moški odbojarski Turnir bazoviških junakov. Osvojil ga je ravenski fužinar, nov slovenski prvoligaš. Prijetno je presenetil domači Koimpex, ki je zasedel 2. mesto. Vzhodno-kraška šesterka je nastopila z dvema igralcema, ki sta na poskusnih treningih. Gre za podajača Buttellija (lani Pallavolo Trieste) in odličnega furlanskega napadalca Di Cecca. Veseli smo, ker se je pod taktirko trenerja Petra De Waldersteina pri zaključevanju napadov izkazal Aljoša Kralj, pa tudi ostali Slogaši so pokazali zvrhano mero požrtvovalnosti. Očitno je seveda, da vsi igralci niso še v formi, do začetka prvenstva (konec oktobra) pa bodo imeli še veliko ur treninga na razpolago, da nadoknadijo zamujeno. Avstrijski Dob je nastopil rahlo okrnjen in na koncu pristal na 3. mestu. V soboto in nedeljo, 14. in 15. t.m., bo na sporedu še ženski turnir, na katerem bomo lahko prvič gledali združeno ekipo Koimpexa.

V nedeljo, 10. t.m., se je pred cerkvijo v Bazovici za-

čel tradicionalni pohod bazoviških junakov, ki ga je organiziral planinski odsek SZ Sloga. Načelnik odseka Viktor Stopar je takole opisal pohod:

Bilo je že šestnajstič, da je naš odsek SZ Sloga organiziral pohod v spomin na bazoviške junake. Mislim, da je bil letošnji pohod najbolj množičen, saj se ga je udeležilo preko 200 planincev iz domačega okolja, Trsta, Sežane, Raven na Koroškem, Ilirske Bistrice in s Koprškega. K uspehu so seveda pripomogli enkratno lepo vreme in predvsem vsi ti planinci, ljubitelji narave in zavedni Slovenci, ki so jim naš pohod in naše žrtve pri srcu. Pohod je potekal od Bazovice čez državno cesto proti Jezeru, od koder je segal prekrasen razgled na morje in na daljne hribe. Nadaljevali smo pot proti Dragi, od koder se je ta prelepa množica vila do Peska, kjer smo zavili proti Gročani. Med Gročano in Kokošjo smo se malo odpočili in nato nadaljevali čez Kokoš do strelišča. Pohod je res zelo dobro uspel.

E.D.

REKORDNA 11. SOŠKA REGATA

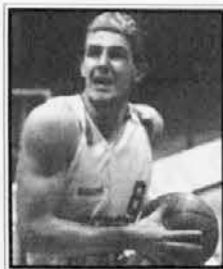
Hladno, a vendar lepo in sončno vreme je v nedeljo, 8. t.m., botrovalo k uspehu kajakaške regate, ki jo že 11 let zapored prirejajo športni krogi z obeh strani meje. Na regati, ki jo je organiziral gorški Kajakaški klub Šilec, je nastopilo kar 164 ljubiteljev veslanja, kar predstavlja rekord, saj tolikih udeležencev na štartu v Solkanu doslej niso še videli. Kot običajno je levji delež udeležencev priševal soorganizator prireditve, Kajakaški klub Soške elektrarne, 2. po številu pa so bili člani društva Šilec iz Gorice. Večje skupine veslačev - rekreativcev so prišle iz Ljubljane, Renč, kraškega Štanjela, iz Italije pa iz raznih krajev Furlanije in celo iz Benetk. Tokrat le na lično izdelanem splavu je s klapo prijateljev progo preveslal tudi

Fedja Marušič, slovenski kajakaški reprezentant, ki je nastopil na olimpijskih igrah v Atlanti. Nedeljsko športno-rekreacijsko dopoldne je obogatil še plavalni maraton, ki se ga je udeležilo 18 neustrašnih z obeh strani meje. Do cilja v obsoškem parku v bližini pevskega mosta so preplavali 6 km. V sodelovanju z ZSSDI je plavalni spust že 4. leto zapored priredilo Društvo za podvodne dejavnosti Soča iz Nove Gorice.

VILI PRINČIČ

KOŠARKA

JAN BUDIN V LONDONU,
JADRAN 3. NA TURNIRJU TKB

Janu Budinu (na sliki) se je vendar ponudila priložnost igranja, čeprav v tujini. Do ponudbe je prišlo čisto naključno: medtem ko so modri bojevniki trenirali v Domu prištaniških delavcev pri Briščkih, je le nekaj metrov stran, v lokalu Borisa Viteza, stal ob šanku menadžer ene najboljših košarkarskih ekip v Angliji, London towers. Kot se običajno dogaja, ob šanku zveš marsikaj: pozornost je padla na našega Jana, vendar obljuba ni obvisela v zraku. Manager je po nekaj dneh poklical Budina in ga uradno povabil v London, naj poskusi igrati z njimi. Saleški mojster košev je pobral svoje dolge košarkarske čevlje, stopil na letalo in v Londonu takoj spoznal okolje, ki ga snubi. Konec tedna je s svojo preizkusno peterko nastopil na nekem turnirju ter do včeraj (sreda, 11.) moral odločiti, ali podpiše pogodbo ali ne. Jan nam je povedal:

"Vse je odvisno od tega, kaj londonski klub namerava z mano, in predvsem, kaj se bom sam odločil. Doma bom čakal na telefonski poziv iz Londona, od koder naj bi mi povedali, če sem zanje 'zanimiv'. Če bi letos igral v Angliji,

bi bil naslednje leto prost. Če ostanem pri Jadranu, ima milanski Stefanel še vedno nadzor nad mano in v domeni z Jadranom odloča o moji bodoči karieri. Tako bi ostal nanje vezan. Glede na to, da sem imel z njimi več problemov kot navdušenj, pa bi se rad od njih ločil. Absolutno nisem še odločil, kaj bom storil, saj je to popolnoma spremenilo moje letošnje načrte. Sedaj imam le nekaj dni na razpolago, da odločim, kaj naj storim..."

Janovi soigralci Jadrana TKB pa so konec tedna ostali doma in preizkusili formo na turnirju, ki so ga organizirali s TKB. Slavili so Čedadci Gesteca, ki so v finalu nadigrali Servolano. Naši so pristali na 3. mestu, potem ko so v malem finalu šele po dveh podaljških strli odpor Don Bosca. Fantje novega trenerja Čehovina so pokazali zvrhano mero požrtvovalnosti, kar še zlasti velja za mladega Marka Hmeljaka, ki je bil v finalu za 3. mesto z 29 točkami in prikazano igro zdaleč najboljši modri bojevniki na igrišču. Za prijetno presenečenje je poskrbel mladi up zamejske košarke Pavel Rustja, ki je od Bora prestopil k Jadranu. V 2. tekmi proti Ježici smo se veselili dobre vrnitve na igrišče Kristjana Rebule, ki pa si v malem finalu ni upal tvegati dalj časa poškodovanega kolena. Jadranovci imajo sedaj na razpolago še dva tedna, da se vestno pripravijo na začetek prvenstva B-2 lige.

DOLFO

HOKEJ NA KOTALKAH IN ROLERJIH

Uspel turnir A.A. na Opčinah

V soboto in nedeljo, 7. in 8. t.m., je bil na kotalkališču na Pikelcu kvaliteten turnir v organizaciji domačega Š.D. Polet in društva Hockey Trieste. V tradicionalnem hokeju na kotalkah je bila najboljša prva ekipa Furlanije-Juljske krajine, 2. Koroška, 3. B vrsta FJK, 4. pa Bavarska. V hokeju z rolerji je bila zdaleč najboljša reprezentanca Slovenije, na 2. mesto se je uvrstila naša dežela, medtem ko je bila Koroška 3. Edina, ki se je postavila v bran izkušenim Slovencem, med katerimi jih je bila večina iz Pirana, je bila prav Furlanija-Juljska krajina. Turnir je popolnoma uspel, za kar so zaslužni predvsem domači športni delavci.

WALLACE

ODBOJKA

M. Černicu srebro

Mladi Valov talent Matej Černic (na sliki) je uspešno zaključil nastop na mladinskem evropskem prvenstvu, ki se je v četrtek, 5. t.m., zaključilo v Izraelu. Italijanska reprezentanca je namreč osvojila 2. mesto, Matej pa je bil v vrstah "azzurrov" učinkovit. Priljučil si je predvsem zaupanje italijanskega trenerja Lorenzettija, ki ga je v finalu proti Poljski poslal na igrišče takoj po 1. setu. Matej in ostali so sicer na koncu izgubili s 3-1. Za gorški odbojarski up je bila to nedvomno pozitivna izkušnja, ki bo sedaj verjetno tudi tehnično obogatila našo odbojko.

AMATERSKI NOGOMET

ITALIJANSKI POKAL:
PRIMORJE IN ZARJA V 2. KOLO

Prosečanom je bil dovolj izenačen izid proti Itali San Marco, ki nastopa v višji ligi. Bazovci so ravno tako remizirali z Aquileio, kar jim je dovolj. Razočarali pa sta enajsterici z Goriskega, saj sta tako Juventina kot Sovodnje ostali praznih rok. V nedeljo, 15. t.m., se bo Zarja pomerila s San Sergiom, Primorje pa z Manzanesejem.

V 2. kolu izločilnega dela deželnega pokala sta lepi zmagi dosegli doberdobska Mladost in Breg A. V Križu je gostujoči San Pier kar trikrat zatresel mrežo domače Vesne, ki pa bo imela popravni izpit že v prihodnjem kolu, ko se bo srečala s San Giovannijem. Druga postava Brega je izenačila z Montebellom DB, tekmo Krasa pa so preložili na 19. t.m.

V soboto, 7. t.m., se je v Dolini zaključil Memorial "naši fantje", ki ga je organiziralo domače Športno društvo Breg v spomin na vse svoje preminule igralce. Zmaga je tudi letos šla v Domjo, 2. Chiarbola, 3. Primorec, 4. Breg B, 5. Breg A, 6. Iurizzani, 7. Gažon, 8. Costalunga.

Turnir s podobno spominsko vsebino, Memorial Husu, se bliža h koncu tudi na proseškem igrišču. V torek, 10. t.m., je bila na sporedu prva polfinalna tekma: **Primorje-Gaja (2-0)**. Dan kasneje je o drugem finalistu odločal dvoboj Zarja-Breg, v katerem so bili Bazovci seveda nesporni favoriti. Turnir se bo zaključil v petek, 13. t.m., s finalno tekmo s pričetkom ob 20.30.

Tudi v Križu se je, v torek, 10. t.m. začel predprvenstveni turnir ŠD Vesne. Nastopajo domača Vesna, bazovska Zarja, štandreska Juventina in Ponziana. V torek so že odigrali srečanja: **Juventina-Ponziana (5-3)** in **Vesna-Zarja (1-0)**. V Križu bosta tekmi še drevi ter jutri, petek 13. t.m. Vesna-Juventina (ob 19.) in Zarja-Ponziana (ob 21.).

ROLKANJE

Mladina spet prva

FELTRE (BL) - Križani so se ponovno izkazali, tokrat na 3. preizkušnji Grand puxa, ki se ga je udeležilo 16 društev in več kot 200 rolkarjev. Dosegli so 5 prvih mest, 2 drugi in 1. na društveni lestvici. Zmage v posameznih kategorijah so osvojili: Ana Košuta in Veronika Bogatec pri mlajših cicibanah, Mateja Paulina pri cicibanah na 2,5 km dolgi progi. Lorenzo Schirra je zmagal med cicibani, Alexander Tretjak pa je bil 2. Kadetinja Mateja Bogatec je po daljšem obdobju smole slavila na 7,5 km. V kategoriji Master 1 je zmagal Mladinin predstavnik Guido Masiero.

AVTOMOBILIZEM

Zenič 2. v Zeltwegu

Repenski pilot Albert Zenič je na dirki za slovensko prvenstvo v razredu Renault Clio osvojil 2. mesto. Rezultat, ki ga je dosegel v soboto, 7. t.m., na avstrijskem dirkališču v Zeltwegu, je njegov doslej najboljši dosežek, odkar nastopa na avtomobilskih dirkah. Za zmagovalcem Fikfakom je zaostal le dve sekundi.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Primorski slovenski biografski leksikon

Primorski slovenski biografski leksikon je na razpolago tudi v vezani obliki. Razdeljen v štiri knjige je s svojimi 3483 gesli neprecenljiv vir o duhovni in tvarni kulturi Slovencev na tem tako preizkušenem zemljepisnem prostoru.

PRIMORSKI
SLOVENSKI
BIOGRAFSKI
LEKSIKON

Andrej Arko - Odkletev

Knjiga je zbirka dvanajstih krajših zgodb, ki v svoji pristnosti in neposrednosti zvabijo bralca v podoživljanje različnih okoliščin in usod tako iz našega zamejstva kot iz matične Slovenije.

Cena 15.000 lir

Pietro Brignoli

Maša za moje ustreljene

Dnevnik vojaškega kaplana, ki je med drugo svetovno vojno spremljal italijanske vojake med zasedbo na slovenskih tleh, je zaradi svojega pretresljivega pričevanja postal prava uspešnica leta. Knjiga je v par mesecih pošla, sedaj pa je že na voljo druga izdaja.

Cena 20.000 lir

Zbornik simpozija o Francu Jezi

Gre za knjigo, v kateri so zbrana predavanja različnih avtorjev, ki so poglobili lik Franca Jeze, izjemnega kulturnega delavca, ki je s svojim prodornim političnim pogledom izgoreval za idejo o samostojni in neodvisni Sloveniji. Delo prinaša tudi zbrano bibliografijo Jezovih del, ki šteje nad 2.000 naslovov.

Cena 18.000 lir

Josip Kosovel - Vaš Pepi in papači

V sklopu zbirke Naše korenine, priče naše polpretekle zgodovine, odpirajo pisma iz zapora Josipa Kosovela (1901-1963), obsojenca na drugem Tržaškem procesu, pogled na tisti zaseben kotiček znanega kulturnega delavca, ki se najprej iz tržaškega Coronea nato pa iz Fossana oglašajo svojim domačim.

Cena 25.000 lir.

Lojzka Bratuž

Gorica v slovenski književnosti

Knjiga se uvršča med pobude ob tisočletnici prve omenbe mesta Gorice. Njen bogat izbor poezije in proze, s temeljito uvodno študijo prof. Bratuževe, oriše zgodovinski in kulturni utrip Gorice od srednjega veka, preko tolminskih puntov in svetovnih vojn vse do naših dni.

Cena 60.000 lir

Diomira Fabjan-Bajc

Dve muhi na en mah - Due piccioni con una fava

Slovensko italijanski frazeološki slovar
Slovar je s svojimi nad 3000 rekli in stalnimi besednimi zvezami, ki se ob prevajanju iz slovenščine v italijanščino nemalokrat popolnoma spremenijo, nepogrešljiv priročnik v naši vsakdanji komunikaciji.

Cena 40.000 lir

Lado Piščanc - Pesmi zelene pomladi

Ponatis pesniške zbirke iz leta 1950. Spet oživi duh mladega kaplana, žrtve revolucije, ki je svoj rahločutni življenjski zanos izrazil v teh poezijah.

Cena 15.000 lir

K
N
J
I
G
E

Z
A

V
A
S

Prijetno branje